

MONITORING POPULACIJ IZBRANIH CILJNIH VRST NETOPIRJEV V LETIH 2016 in 2017

Prvo delno poročilo

Miklavž na Dravskem polju

november 2016

Projekt:

MONITORING POPULACIJ IZBRANIH CILJNIH VRST NETOPIRJEV V LETIH 2016 in 2017

Prvo delno poročilo

Izvajalec:

Center za kartografijo favne in flore
Antoličičeva 1
SI-2204 Miklavž na Dravskem polju

Vodja projekta:

Primož Presetnik, univ. dipl. biol.

Naročnik:

Ministrstvo za okolje in prostor RS
Dunajska 47
SI-1000 Ljubljana

Datum:
2. 11. 2016

Center za kartografijo favne in flore

Direktor
Mladen Kotarac, univ. dipl. biol.

SEZNAM DELOVNE SKUPINE

Center za kartografijo favne in flore
Antoličičeva 1, SI-2204 Miklavž na Dravskem polju

Primož Presetnik, univ. dipl. biol.
Ali Šalamun, univ. dipl. biol.
Aleksandra Lešnik, univ. dipl. biol.

ZAHVALA

Hvala vsem skrbnikom, ki so nam omogočili pregled jam in stavb ter ostalim, ki so nas spremljali pri pregledih zatočišč, mreženjih ali transektnih popisih: predvsem pa Aji Zamolo, Jasmini Kotnik, Simonu Zidarju pa tudi Lei Likozar, Janu Gojznicarju, Evi Pavlovič in Milici Jovanović.

PRIPOROČEN NAČIN CITIRANJA

Presetnik, P., A. Šalamun & A. Lešnik, 2016. *Monitoring populacij izbranih ciljnih vrst netopirjev v letih 2016 in 2017*. Prvo delno poročilo. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 53 str., digitalne priloge. [Naročnik: Ministrstvo za okolje in prostor, Ljubljana].

Sestavni del poročila je CD s poročilom v doc in pdf formatu, s podatkovno zbirko v mdb formatu ter slojem pregledanih mest v shp formatu.

KAZALO

KAZALO SLIK	7
KAZALO TABEL	8
POVZETEK	9
1. UVOD	11
2. REZULTATI POPISA CILJNIH VRST NETOPIRJEV V POLETNI IN JESENSKI SEZONI 2016	12
2.1 Rezultati pregledov za monitoring predvidenih kotišč in dodatnih možnih kotišč ciljnih vrst netopirjev	12
2.1.1 Rezultati monitoringa kotišč ciljnih vrst netopirjev v letu 2016	12
2.1.2 Rezultati popisa možnih kotišč netopirjev v letu 2016	16
2.2 Rezultati mreženj	18
2.2.1 Rezultati mreženj na mestih monitoringa v letu 2016	18
2.3 Rezultati transektnih popisov z ultrazvočnimi detektorji	19
2.3.1 Rezultati transektnih popisov z ultrazvočnimi detektorji v letu 2016	19
2.4 Popisni protokoli	21
2.5 Podatkovna zbirka	21
3. REZULTATI SVETOVALNEGA DELA DO NOVEMBRA 2016	23
3.1 Pregled opravljenega svetovalnega dela	23
3.1.1 Svetovanja za zagotavljanje varstva zatočišč netopirjev pri obnovi stavb	25
3.1.1.1 Priporočila za ohranjanje kotišča malih podkovnjakov v stari šoli v Kančevcih ob obnovi strehe in podstrehe (Natura 2000 Goričko SI3000221)	25
3.1.2 Opozorila o novo zabeleženih problemih varstva zatočišč netopirjev	26
3.1.2.1 Uničena kotišča netopirjev in priporočila za izboljšanje stanja	26
3.1.2.1.1 Cerkev sv. Petra in Pavla v Brestanici (območje Natura 2000 Brestanica)	26
3.1.2.1.2 Cerkev sv. Egidija v Kočnem ob Ložnici (območje Natura 2000 Kočno ob Ložnici)	28
3.1.2.2 Okrnjena kotišča netopirjev in priporočila za izboljšanje stanja	29
3.1.2.2.1 Rivčja jama (območje Natura 2000 Krka s pritoki)	29
3.1.2.2.2 Cerkev sv. Križa v Gornjih Dolah	30
3.1.2.2.3 Cerkev sv. Mohorja in Fortunata v Podgori	31
3.1.2.2.4 Cerkev sv. Križa v Vinici	32
3.1.2.3 Domnevno okrnjena ali uničena kotišča netopirjev in priporočila za izboljšanje stanja	32
3.1.2.3.1 Cerkev sv. Florjan v Trzinu (območje Natura 2000 Rašica)	32
3.1.3 Poročanje o preteklih zabeleženih problemih varstva zatočišč netopirjev	33
3.1.3.1 Ponovno uničeno kotišče malih podkovnjakov v cerkvi sv. Ane v Gozdu	33
3.1.3.2 Stanje uničenega kotišča netopirjev v cerkvi Marije v nebesa vzete v Marija Dobju	33
3.1.3.3 Vzpostavljeno uničeno kotišče malih podkovnjakov v cerkvi sv. Ožbolta v Volčjem potoku po izvedenih ohranitvenih ukrepih	33

3.1.3.4 Stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Janeza Krstnika v Gorenji vasi (Natura 2000 Poljanska Sora - Škofja Loka) po izvedenih ohranitvenih ukrepih.....	33
3.1.3.5 Stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Petra v Selcih po delno izvedenih ohranitvenih ukrepih	33
3.1.3.6 Stanje uničenega ketišča v cerkvi Marijinega vnebovzetta v Črmošnjicah po delno izvedenih ohranitvenih ukrepih	33
3.1.3.7 Stanje uničenega ketišča v cerkvi sv. Ilije v Dramljah.....	33
3.1.3.8 Stanje okrnjenega ketišča v cerkvi sv. Urha v Kremenici (območje Natura 2000 Ljubljansko barje).....	34
3.1.3.9 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi Marije vnebovzete v Mariji Reki	34
3.1.3.10 Stanje ketišča navadnih netopirjev v cerkvi sv. Jožefa v Dolnjem Suhorju (območje Natura 2000 Dolenji Suhor SI3000316) po izvedenih ohranitvenih ukrepih.....	34
3.1.3.11 Stanje ketišča v cerkvi sv. Mohorja in Fortunata na Turškem vrhu po izvedenih ohranitvenih ukrepih	34
3.1.3.12 Stanje ketišča navadnih netopirjev in malih podkovnjakov v cerkvi sv. Kozme in Damijana v Krki (Natura 2000 Krška jama SI3000170) po izvedenih ohranitvenih ukrepih	34
3.1.3.13 Stanje ponovno uničenega ketišča navadnih netopirjev v cerkvi sv. Janeza Evangelista v Dobljčah (območje Natura 2000 Dobljčica)	34
3.1.3.14 Stanje ponovno uničenega ketišča navadnih netopirjev v cerkvi sv. Ožbolta v Dragovanji vasi po izvedenih ohranitvenih ukrepih.....	34
3.1.3.15 Stanje okrnjenega ketišča navadnih netopirjev v cerkvi sv. Lovrenca v Žalni po delno izvedenih ohranitvenih ukrepih	34
3.1.3.16 Stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Nikolaja v Podturnu pri Dolenjskih Toplicah (območje Natura 2000 Kočevsko) po izvedenih ohranitvenih ukrepih	34
3.1.3.17 Stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Ane v Grahovem ob Bači.....	35
3.1.3.18 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi Marijinega Imena na Sveti planini po delno izvedenih ohranitvenih ukrepih.....	35
3.1.3.19 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Nikolaja v Šmiklavžu.....	35
3.1.3.20 Stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Andreja v Makolah.....	35
3.1.3.21 Stanje uničenega ketišča navadnih netopirjev v cerkvi sv. Marjete v Gorišnici.....	35
3.1.3.22 Stanje uničenega ketišča navadnih netopirjev v cerkvi sv. Martina v Kobilju (Natura 2000 Goričko SI3000221).....	35
3.1.3.23 Stanje okrnjenega ketišča navadnih netopirjev v cerkvi sv. Jakoba v Dolu pri Hrastniku.....	35
3.1.3.24 Izboljšano stanje močno okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi Marije vnebovzete na Svetem Vrhju po izvedenih ohranitvenih ukrepih.....	35
3.1.3.25 Neugodno stanje okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Jakoba v Topolšici.....	37
3.1.3.26 Stanje ogroženega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Andreja v Andreju nad Zmincem po obnovi	38
3.1.3.27 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Antona v Skornem pri Šoštanju	38
3.1.3.28 Stanje domnevno uničenega ketišča uhatih netopirjev v cerkvi sv. Antona Puščavnika v Škrbini	38
3.1.3.29 Izboljšano stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Lenarta v Mali Ligojni (območje Natura 2000 Ligojna) po izvedenih ohranitvenih ukrepih	38
3.1.3.30 Stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Klemna v Rodinah (območje Natura 2000 Rodine) po izvedenih ohranitvenih ukrepih.....	38

3.1.3.31 Stanje uničenega ketišča velikih podkovnjakov v cerkvi sv. Ane v Leskovcu (Natura 2000 Ajdovska jama SI3000191) po izvedenih ohranitvenih ukrepih	38
3.1.3.32 Domnevno izboljšano stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Urha na Slančjem vrhu	38
3.1.3.33 Stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Janeza Krstnika v Oslici po izvedenih ohranitvenih ukrepih	38
3.1.3.34 Stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v nekdanji osnovni šoli v Erzelju	39
3.1.3.35 Stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v hiši Kodreti 9	39
3.1.3.36 Stanje domnevno uničenega ketišča poznih netopirjev v cerkvi sv. Družine v Selih	39
3.1.3.37 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Jerneja v Pečeh (območje Natura 2000 Kandrše - Drtjščica)	39
3.1.3.38 Stanje ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Štefana v Sušici po izvedenih ohranitvenih ukrepih.....	39
3.1.2.39 Stanje ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Lucije v Kalu po izvedenih ohranitvenih ukrepih	39
3.1.3.40 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Lamberta v Šentlambertu	39
3.1.3.41 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Štefana v Zgornjih Kosezah pri Moravčah (območje Natura 2000 Kandrše - Drtjščica)	39
3.1.3.42 Izboljšanje stanja ketišča vejicatih netopirjev v cerkvi sv. Agate v Dolskem (območje Natura 2000 Dolsko) po izvedenih ohranitvenih ukrepih	40
3.1.3.43 Stanje ogroženega ketišča navadnih netopirjev v cerkvi sv. Lovrenca v Juršincih (območje Natura 2000 Juršinci)	40
3.1.3.44 Stanje ogroženega ketišča navadnih netopirjev v cerkvi Marijinega vnebovzetja v Apačah	40
3.1.3.45 Stanje ogroženega ketišča navadnih netopirjev v cerkvi sv. Ladislava v Beltincih	40
3.1.3.46 Stanje domnevno poslabšanega ohranitvenega stanja zatočišča dolgokrilih netopirjev v jami Belojača (območje Natura 2000 Boč - Haloze - Donačka gora).....	40
3.1.3.47 Stanje uničenega ketišča vejicatih netopirjev v osnovni šoli F. Prešerna Naklo – podružnica Podbrezje, Podbrezje 120 po delno izvedenih ohranitvenih ukrepih	40
3.1.3.48 Stanje ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Janeza Krstnika (Ivan) v Šebreljah po delno izvedenih ohranitvenih ukrepih	40
3.1.3.49 Stanje uničenega ketišče malih podkovnjakov v cerkvi sv. Mohorja v Moravčah pri Gabrovki.....	41
3.1.3.50 Domnevno izboljšano stanje uničenega občasnega zatočišča netopirjev v cerkvi sv. Neže na Brinjevi Gori.....	41
3.1.3.51 Stanje ogroženega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Vida v Hudinji	41
3.1.3.52 Izboljšano stanje okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Erazma v Soteski po izvedenih ohranitvenih ukrepih	41
3.1.3.53 Stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Marije Device Lavretanske v Suši (Natura 2000 Ratitovec SI3000110)	41
3.1.3.54 Stanje uničenega ketišče malih podkovnjakov v cerkvi Marijinega vnebovzetja v Zalem Logu (cona strukture območja Natura 2000 Ratitovec SI3000110)	41
3.1.3.55 Izboljšano stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Janeza Nepomuka v Novi Oselici (cona strukture območja Natura 2000 Otalež - Lazec SI3000023) po izvedenih ohranitvenih ukrepih.....	42
3.1.3.56 Stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Egidija v Srednji Beli (cona strukture območja Natura 2000 Grad Brdo - Preddvor SI3000219)	42

3.1.3.57 Stanje kotišča v cerkvi Device Marije na Pesku, Slake (cona strukture območja Natura 2000 Grad Podčetrtek SI 3000369) po izvedenih ohranitvenih ukrepih	42
3.1.3.58 Stanje uničenega kotišča malih podkovnjakov v cerkvi Device Marije vnebovzete v Spodnji Idriji	43
3.1.3.59 Stanje uničenega kotišča malih podkovnjakov v cerkvi Matere Božje v Dobravi	43
3.1.3.60 Stanje uničenega kotišča v cerkvi presvete Trojice v Potovem vrhu	43
3.1.3.61 Stanje domnevno uničenega kotišča poznih netopirjev v cerkvi sv. Andreja v Mošnjah	43
3.1.3.62 Stanje domnevno uničenega kotišča uhatih netopirjev v cerkvi Marijinega vnebovzeta v Cirkovcah	43
3.1.3.63 Stanje okrnjenega kotišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Martina v Kalu pri Krmelju.....	43
3.1.3.64 Izboljšano stanje prezimovališča dolgokrilih netopirjev v Škocjanskih jamah (Natura 2000 Reka SI3000223)	44
3.1.3.65 Stanje okrnjenega kotišča malih podkovnjakov v cerkvi Lurške Matere božje na Polšniku (Natura 2000 Polšnik SI3000183)	44
3.1.3.66 Stanje okrnjenega kotišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Marije Magdalene v Kriški vasi	44
3.1.3.67 Stanje okrnjenega kotišča velikih podkovnjakov in vejicatih netopirjev v hiši Mestni trg 27 v Metliki (Natura 2000 Metlika SI3000063)	44
3.1.3.68 Stanje okrnjenega kotišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Uršule na Golobinjeku	44
3.1.3.69 Stanje domnevno okrnjenega ali uničenega kotišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Duha v Libušnjah (cona strukture območja Natura 2000 Soča z Volarjo SI3000254).....	44
3.1.3.70 Stanje domnevno okrnjenega ali uničenega kotišča poznih netopirjev cerkvi sv. Andreja v Gočah.....	45
3.1.3.71 Stanje ogroženega kotišča malih podkovnjakov v Graščini Pri Gradu (Natura 2000 Kočevsko SI3000263).....	45
3.1.3.72 Stanje domnevno okrnjenega ali uničenega kotišča malih podkovnjakov v stari hiši nasproti hiše Sveti Peter 86.....	45
3.1.4 Dodatna svetovanja	45
3.1.4.1 Svetovanje za izvedbo čistilne akcije za izboljšanje stanja ohranjenosti kotišč navadnega netopirja v Sloveniji	45
3.1.4.2 Svetovanje za zmanjšanje onesnaženja zvonika cerkve sv. Križa v Stranah	45
3.1.4.3 Svetovanje za zmanjšanje onesnaženja ladje cerkve sv. Neže v Brezju pri Tržiču	46
3.1.4.4 Svetovanje za zmanjšanje onesnaženja s strani golobov zvonika cerkve sv. Jakoba v Blatni Brezovici	46
3.1.4.5 Svetovanje za zmanjšanje onesnaženja s strani golobov podstrešja cerkve sv. Lenarta na Stari Vrhniki	46
3.1.4.6 Nasveti glede določitev vrst netopirjev v Ajdovski jami pri Nemški vasi	46
4. UGOTOVITVE O STANJU HABITATOV NETOPIRJEV	47
4.1 Pregled uničenih ali okrnjenih zatočišč netopirjev.....	47
5. VIRI IN LITERATURA.....	51
6. PRILOGE.....	53
Priloga 1: Podatkovna zbirka	53
Priloga 2: Kopije popisnih protokolov oz. popisnih listov.....	53

KAZALO SLIK

Slika 1: Pregledana mesta monitoringa kotešč netopirjev poleti 2016.....	12
Slika 2: Dodatna možna kotešča netopirjev pregledana poleti 2016.	17
Slika 3: Mesta monitoringa netopirjev z metodo mreženja (avgust–september 2016).	18
Slika 4: Mesta transektnih popisov z ultrazvočnimi detektorji za monitoring netopirjev (julij–oktober 2015).	20
Slika 5: Logična struktura podatkovne zbirke.	22
Slika 6: Mesta opravljenih svetovanj pri obnovah stavb, posebnih opozoril o ohranitvi zatočišč netopirjev ali ostalih svetovanj v letu 2016.	24
Slika 7: a in b) Odprto desno in levo (gledano proti oltarju) okroglo okno na podstrehi cerkve sv. Petra in Pavla v Brestanici (foto: Tea Knapič, 12. 6. 2015) in c ter č) zamreženi okni v letu 2016 (foto: Primož Presetnik, 18. 6. 2016).....	27
Slika 8. Mesto na stiku strehe severnega stranskega oltarja in zida, kjer bi se lahko uredilo preletno lino za netopirje (foto: Primož Presetnik, 17. 9. 2004 in 10. 8. 2010).	27
Slika 9: a) Zamrežene line na zvoniku in b) odprtine na zvonišču (foto: Aja Zamolo, 17. 6. 2016).	28
Slika 10: a) Markacija in označena pot ter c) očiščeno območje pred Rivčjo jamo (foto: Primož Presetnik, 10. 6. 2016).	29
Slika 11: a) Kadaver malega podkovnjaka (<i>Rhinolophus hipposideros</i>) zapleten v mrežo na lini zvonika in b) s puščico označena edina preletna odprtina na podstrešje cerkve sv. Križa (foto: Simon Zidar, 22. 6. 2016).....	30
Slika 12: a) Zamrežena polkna na zvonišču, b) prehod med zvonikom in podstreho ter c) majhne reže med špirovci strehe in zidom, ki so domnevne preletne odprtine netopirjev v cerkvi sv. Mohorja in Fortunata v Podgori (foto: Primož Presetnik, 21. 7. 2016).....	31
Slika 13: Zaprte odprtine na podstrehi in zamrežene line na zvoniku cerkve sv. Florjana v Trzinu (foto: Jasmina Kotnik, 7. 7. 2016).	32
Slika 14: Odprta lina omogoča lažji dostop na podstreho cerkve Marije vnebovzete na Svetem Vrhu (foto: Simon Zidar, 22. 6. 2016).....	36
Slika 15: a) Mali podkovnjaki (<i>Rhinolophus hipposideros</i>) ujeti v žičnato mrežo na prehodu med zvonikom in podstreho leta 2012 (foto: Tea Knapič, 17. 7. 2012), b) leta 2015 (foto: Tea Knapič, 20. 6. 2015) ter c) 2016 (foto: Primož Presetnik, 22. 7. 2015).	37

KAZALO TABEL

Tabela 1: Pregledana mesta monitoringa kotešč netopirjev poleti 2016.	13
Tabela 2: Pregledana dodatna možna kotešča netopirjev (junij–september 2016).	17
Tabela 3: Število najdišč in kotešč posameznih vrst ali skupine netopirjev, odkritih v prvič pregledanih možnih zatočiščih netopirjev poleti 2016.	17
Tabela 4: Mesta monitoringa netopirjev z metodo mreženja (avgust–september 2016) in število zabeleženih vrst netopirjev.	19
Tabela 5: Opravljeni transektni popisi z ultrazvočnimi detektorji za monitoring netopirjev poleti in jeseni 2016.	20
Tabela 6: Svetovanja od aprila do novembra 2016.	24
Tabela 7: Število netopirjev v cerkvi sv. Petra in Pavla v Brestanici v letih med 2003 in 2016.	26
Tabela 8: Število netopirjev v cerkvi sv. Egidija v Kočnem ob Ložnici v letih med 2003 in 2016.	28
Tabela 9: Število netopirjev v cerkvi sv. Križa v Gornjih Dolah v letih med 2007 in 2016.	30
Tabela 10: Število netopirjev v cerkvi sv. Mohorja in Fortunata v Podgori v letih med 2008 in 2016.	31
Tabela 11: Število in odstotek na novo ugotovljenih poslabšanj ohranitvenega stanja poletnih kotešč monitoringa netopirjev v letih med 2010 in 2016.	47
Tabela 12: Izbrana uničena ali okrnjena kotešča netopirjev (obdobje 2006–2016) ali kotešča, kjer obstaja možnost uničenja oz. okrnjenja in napredek pri odpravljanju problemov do novembra 2016.	48

POVZETEK

1) Poleti 2016 smo opravili 122 osnovnih pregledov mest monitoringa poletnih zatočišč in s tem 102 % izpolnili zahteve projektne naloge. Našli smo vse ciljne vrste netopirjev. Dodatne podatke smo zbrali še iz 3 pregledov možnih zatočišč netopirjev in ob tem zabeležili eno do sedaj še nepoznano ketišče malega podkovnjaka (*Rhinolophus hipposideros*).

3) Poleti 2016 smo opravili 11 mreženj na predvidenih mestih monitoringa netopirjev z metodo mreženja, s čimer smo 100 % izpolnili zahteve projektne naloge. Našli smo skoraj vse ciljne vrste netopirjev. Izjema sta bila nimfni netopir (*Myotis alcaethoe*) in gozdni mračnik (*Nyctalus leisleri*), ki se le občasno pojavljata na redkih mestih monitoringa.

4) Poleti 2016 smo izvedli 11 poletnih transektnih popisov z ultrazvočnimi detektorji, s čimer smo 100 % izpolnili zahteve projektne naloge. Zabeležili smo vse ciljne taksone netopirjev z izjemo velikega mračnika (*Nyctalus lasiopterus*), ki ga nismo zabeležili na edinem mestu, kjer smo ga zaznali med transekti z ultrazvočnim detektorjem v preteklih letih.

5) Pripravili smo podatkovno zbirko z nekaj več kot 350 podatki.

6) Svetovali smo, kako ohraniti ketišča netopirjev ob bodoči obnovi v eni stavbi, opozorili na 7 na novo zabeleženih uničenj ali poslabšanj stanja kotešč netopirjev, poročali o stanju na nekaterih mestih, kjer je bilo v predhodnih letih zabeleženo uničenje ali okrnjenje kotešč in še dodatno svetovali pri različnih vprašanjih povezanih z netopirji.

1. UVOD

V tem poročilu predstavljamo rezultate monitoringa netopirjev poleti in jeseni 2016. Podajamo samo rezultate terenskih pregledov, analizo populacijskih trendov za vrste pa bomo v skladu s projektno nalogo predstavili v končnem poročilu v naslednjem letu. Bistveni del monitoringa netopirjev je bilo tudi svetovanje o novo zabeleženih problemih varstva zatočišč, kjer smo ugotovili kar 5–6 % uničenje ali močno okrnjenje koteč netopirjev. Nadalje poročamo o trenutnem stanju zatočišč z zabeleženimi problemi v preteklosti, ocenjujemo uspešnost izvedenih ohranitvenih ukrepov in po potrebi predlagamo dodatne ukrepe.

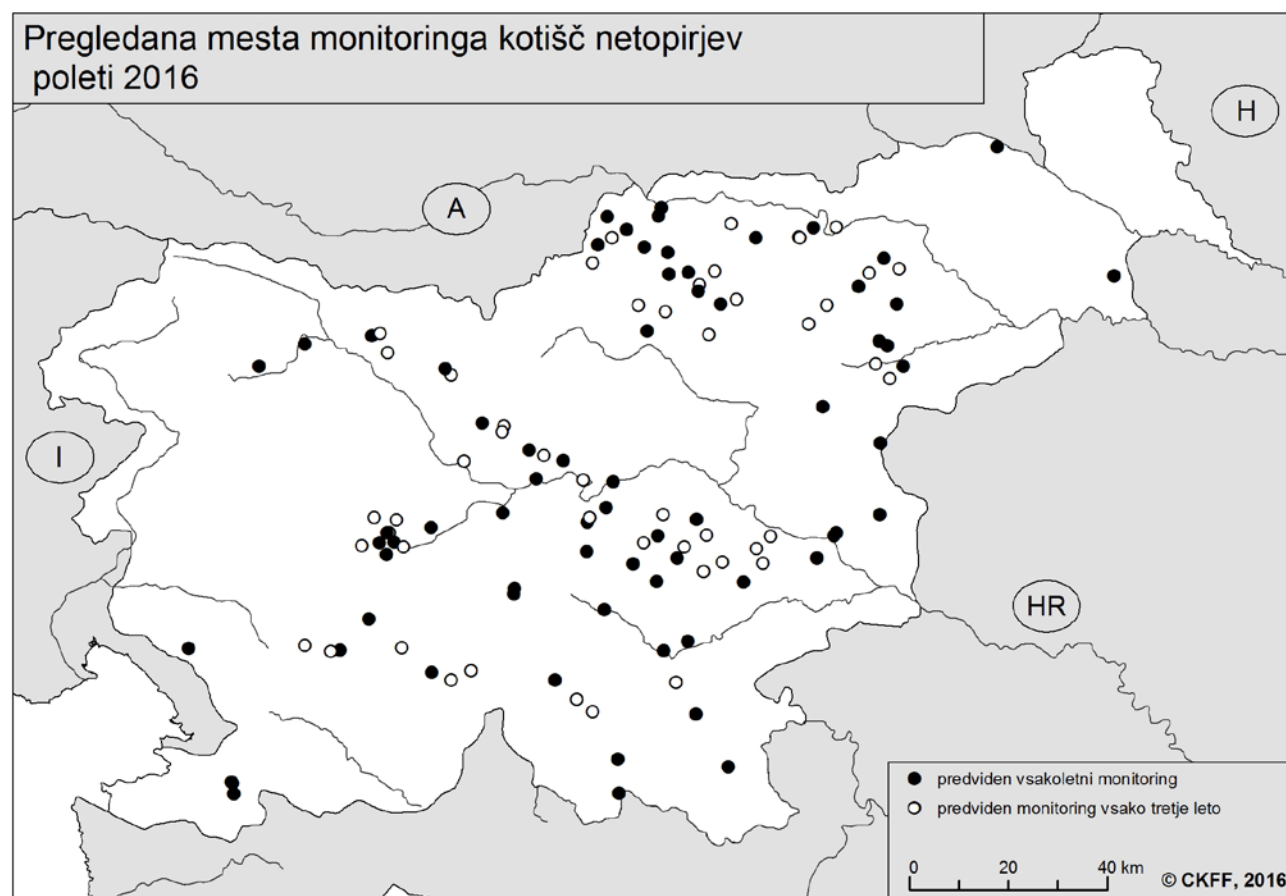
2. REZULTATI POPIISA CILJNIH VRST NETOPIRJEV V POLETNI IN JESENSKI SEZONI 2016

2.1 Rezultati pregledov za monitoring predvidenih kotešč in dodatnih možnih kotešč ciljnih vrst netopirjev

2.1.1 Rezultati monitoringa kotešč ciljnih vrst netopirjev v letu 2016

Izvajalci projekta smo v poletni sezoni 2016 skupaj preverili 122 mest spremljanja stanja (slika 1). Tako smo zahtevo projektne naloge izpolnili 102 %. Tabela 1 podaja seznam pregledanih mest monitoringa kotešč. Pet predvidenih zatočišč nismo mogli preveriti zaradi odsotnosti lastnikov oz. upravljalcev ali pa nam ti niso dovolili vstopa (npr. v cerkev sv. Štefana v Utiku).

Skupno je bilo preverjenih 74 zatočišč (oz. 37 %) predvidenih za vsakoletni monitoring ter 48 zatočišč predvidenih za monitoring vsake tri leta (oz. 72 % celotne letne kvote) (slika 1, tabela 1).

Slika 1: Pregledana mesta monitoringa kotešč netopirjev poleti 2016.

V nekaterih primerih na mestu monitoringa nismo našli pričakovanih vrst netopirjev, ker je bilo zatočišče uničeno oz. okrnjeno. Ponovno ali na novo sta bili popolnoma uničeni dve kotišči v cerkvah, v cerkvi sv. Petra in Pavla v Brestanici ter v cerkvi sv. Egidija v Kočnem ob Ložnici. Eno dodatno kotišče je že več let uničeno zaradi starosti stavbe (opuščena hiša Zanigrad 4). Zabeležili smo tudi tri na novo okrnjena kotišča, delavci ZRSVN pa so nam sporočili za še eno dodatno. Na osnovi zunanjega popisa ohranjenosti preletnih odprtih domnevamo, da je uničeno ali močno okrnjeno še eno kotišče.

Podrobneje so primeri razloženi v 3. poglavju tega poročila. Od 122 pregledanih oz. 124 obravnavanih kotišč je bilo tako na novo oz. ponovno uničenih ali okrnjenih med 5 in 6 % zatočišč.

Rezultati so bolj ali manj izpolnili pričakovanja. Večino neizpolnjenih pričakovanj lahko razložimo z uničenjem kotišč, s težavnim odkrivanjem netopirjev, ki npr. za zatočišča uporabljajo špranje ali s spremembami vremena, ki lahko vplivajo na prisotnost ali odkrivnost netopirjev. Do manjših razlik v številu pričakovanih in opaženih vrst oz. taksonov netopirjev je prišlo tudi zaradi natančnejših določitev nekaterih vrst netopirjev ali na novo opaženih vrst netopirjev.

Tabela 1: Pregledana mesta monitoringa kotišč netopirjev poleti 2016.

Pogostost pregledov: I. – mesta vsakoletnega monitoringa; III. – mesta monitoringa vsake tri leta; (I.) ali (III.) – mesta vsakoletnega monitoringa ali mesta monitoringa vsake tri leta, predlagana v tem poročilu;

Št. opaženih/št. pričakovanih ciljnih vrst: številke v oklepajih pomenijo, da je število le približno, ker vrste ni bilo mogoče določiti;

S krepko pisavo so pisana mesta, kjer zatočišča obravnavamo kot na novo oz. ponovno uničena ali okrnjena.

Št. pop. protok.	Mesto spremljanja stanja	Pogostost pregledov	Št. opaženih/št. pričakovanih ciljnih vrst	Št. novo zabeleženih ciljnih vrst oz. taksonov
12860	Jama: Zgornja Klevevska jama (JK0411)	I.	0/2	
12861	Jama: Huda luknja pri Gornjem Doliču (JK0413)	I.	2/2	
12862	Jama: Ajdovska jama pri Nemški vasi (JK0417)	I.	3/3	
12888	Jama: Jama v doktorjevi ogradi (JK0948)	I.	3/3	
12904	Jama: Belojača (JK2204)	I.	1/1	
13020	Grad Podsreda, Podsreda 103	I.	3/3	
14273	Cerkev sveti Duh, Črnomelj	I.	2/2	
20206	Jama: Jelovička jama (JK0727)	I.	1/3	
22738	Jama: Rivčja jama (JK0110) - Podrebernica	I.	3/3	
22739	Jama: Spodnja Klevevska jama (JK0410)	I.	3/3	
22814	Cerkev Marijinega vnebovzetja, Železnica	I.	2/2	
22815	Cerkev sveti Kancijan, Škocjan	I.	3/2	
23587	Cerkev sveti Filip in Jakob, Srednja vas pri Črmošnjicah	I.	2/2	
23707	Jama: Ladrice (JK3754) - Golobja jama, Č-10	I.	3/2	
23708	Jama: Jama pod Krogom (JK3756) - Č-6	I.	2/4	
23803	Jama: Lobašgrote (JK2882) - Jama pri poizkusni plošči, Lobaschgrotte, Lobaš	I.	2/4	

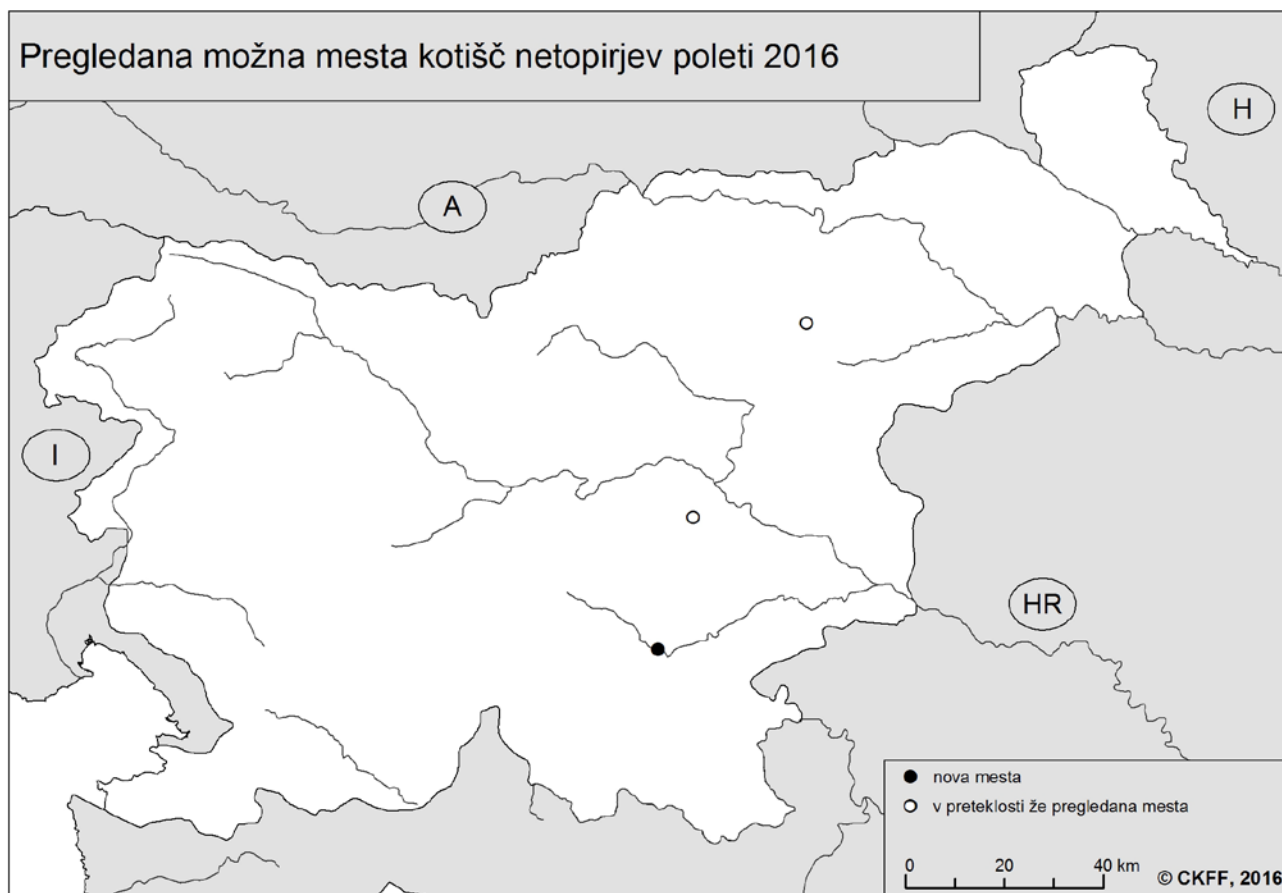
Št. pop. protok.	Mesto spremljanja stanja	Pogostost pregledov	Št. opaženih/St. pričakovanih ciljnih vrst	Št. novo zabeleženih ciljnih vrst oz. taksonov
24087	Hiša Goričice 8	I.	1/1	
25288	Cerkev Marijinega vnebovzetja, Stara Cerkev	III.	1/1	
25963	Opuščena hiša Zanigrad 3	I.	1/1	
27160	Cerkev sveti Peter in Pavel, Brestanica	I.	1/3	
27312	Cerkev Bazilika sveta Marija Lurška, Brestanica	I.	1/1	
27315	Cerkev sveta Ana, Zgornja Jablanica	I.	2/2	
27321	Cerkev sveti Peter, Vintarjevec	I.	4/4	
27334	Cerkev sveti Martin in Urh, Zaplana	III.	2/3	
27350	Cerkev sveta Agata, Dolsko	I.	2/2	
27499	Cerkev sveta Marjeta, Jereka	I.	2/3	
27504	Cerkev sveti Jakob, Leše	I.	1/1	
27505	Cerkev sveta Neža, Brezje pri Tržiču	III.	2/2	
27509	Cerkev sveti Urh, Žiganja vas	III.	1/2	
27512	Cerkev sveti Štefan, Kupljenik	I.	1/1	
27530	Cerkev sveti Lenart, Mala Ligojna	III.	1/1	
27534	Cerkev sveti Lenart, Stara Vrhnika	I.	3/4	
27535	Cerkev sveti Job, Sinja Gorica	I.	1/2	
27536	Cerkev sveti Jakob, Blatna Brezovica	III.	1/1	1
27537	Cerkev sveti Anton Puščavnik, Verd	I.	2/2	
27545	Cerkev Marijinega vnebovzetja, Dole pri Litiji	III.	1/1	1
27552	Cerkev sveti Jurij, Velika Ligojna	I.	2/2	
27553	Cerkev sveti Kancijan, Vrzenec	III.	2/2	
27556	Cerkev sveta Marija Vnebovzeta, Trebnje	I.	1/1	
27559	Cerkev sveta Marija Vnebovzeta, Dolenja Straža	I.	1/2	
27561	Cerkev sveti Erazem, Soteska	I.	1/2	
27634	Cerkev sveti Lovrenc, Lovrenc na Pohorju	I.	2/2	
27636	Cerkev Device Marije, Puščava	I.	3/3	
27637	Cerkev sveti Egidij, Kočno ob Ložnici	I.	1/3	
27638	Cerkev sveti Filip in Jakob, Laporje	I.	0/2	
27640	Cerkev sveti Križ, Zgornje Poljčane	III.	1/1	
27653	Cerkev sveta Radegunda, Lovrenc na Pohorju	III.	0/1	
29691	Cerkev sveti Duh, Vnanje Gorice	I.	4/4	
31974	Opuščena hiša v vasi Zanigrad, 30 m JZ od hiše Zanigrad 2	I.	0/1	
31975	Opuščena hiša Zanigrad 4	I.	0/1	
31977	Cerkev sveti Ožbolt, Volčji potok	III.	0/1	1
32011	Cerkev sveta Marjeta, Dolenja Planina	I.	2/2	
32433	Cerkev sveti Janez Krstnik, Selnica ob Dravi	III.	1/1	
32454	Cerkev sveti Anton Padovanski, Sveti Anton na Pohorju	III.	1/1	1
32457	Cerkev sveti Jernej, Ribnica na Pohorju	I.	1/1	
33464	Cerkev Imena Marijinega, Goriča vas	I.	3/3	

Št. pop. protok.	Mesto spremljanja stanja	Pogostost pregledov	Št. opaženih/št. pričakovanih ciljnih vrst	Št. novo zabeleženih ciljnih vrst oz. taksonov
33517	Cerkev sveti Andrej, Srednje Gameljne	III.	1/1	
33595	Cerkev sveti Boštjan, Moste	I.	1/1	
33598	Cerkev sveti Lenart, Sostro	I.	0/1	
33606	Cerkev Mati dobrega sveta, prosi za nas, Završe	I.	4/4	
33625	Cerkev sveti Miklavž, Miklavž pri Ormožu	I.	1/1	
33677	Cerkev sveti Lovrenc, Šentlovrenc	I.	1/1	
33728	Cerkev sveti Urh, Čateška gora	III.	1/1	1
33732	Cerkev sveti Martin, Tihaboj	I.	3/3	
33733	Cerkev sveti Križ, Veliki Cirknik	III.	1/1	
33736	Cerkev sveti Frančišek Ksaver, Vesela gora	III.	1/1	
33767	Cerkev sveti Martin, Šmartno na Pohorju	I.	1/1	
33765	Cerkev sveti Štefan, Spodnja Polskava	I.	1/1	
33769	Slivniški grad - Dvorec Čreta, Čreta	III.	1/1	
33781	Cerkev sveta Marjeta, Kebelj	III.	1/1	
33831	Cerkev sveta Mati božja, Brinjeva gora	III.	1/1	
33837	Cerkev sveti Lenart, Zgornje Hoče	I.	2/3	
33850	Cerkev sveti Kancijan, Škocjan (Domžale)	I.	2/4	
33851	Cerkev sveti Andrej, Sveti Andrej	III.	1/2	
33923	Cerkev Marijinega vnebovzetja, Lesno brdo	III.	1/1	
33929	Cerkev sveti Andrej, Kočevske poljane	III.	2/2	
33973	Cerkev sveti Lovrenc, Dolenja vas	III.	1/1	
33983	Cerkev sveti Peter, Lož	III.	1/1	
34046	Cerkev sveti Nikolaj, Mekinje nad Stično	I.	3/4	
35924	Cerkev sveti Anton Padovanski, Metulje	III.	1/1	1
36257	Cerkev sveti Nikolaj, Sava	I.	1/1	
36292	Cerkev Povišanje svetega Križa, Črni potok	III.	3/3	
36427	Cerkev sveti Križ, Strane	III.	1/1	
36513	Cerkev Marijinega vnebovzetja, Apače	I.	1/1	
36535	Cerkev Marije vnebovzete, Sveti Vrh	III.	1/1	
36539	Cerkev sveta Ana, Brezovica pri Trebelnem	III.	1/1	
36548	Cerkev sveta Barbara, Drušče	III.	1/1	
36549	Cerkev sveti križ, Gorenje Dole	III.	1/1	
36553	Cerkev sveta Elizabeta, Mali Otok	I.	1/2	
36560	Cerkev sveta Ana, Hrašče	III.	1/2	
36625	Cerkev sveti Vid, Dravograd	I.	1/1	
36629	Cerkev sveti Križ, Dobrova pri Dravogradu	I.	2/2	
36633	Cerkev sveti Florijan, Gornji Dolič	III.	1/1	
36653	Cerkev sveti Jakob, Mežica	I.	1/1	
36658	Cerkev Marijinega vnebovzetja, Prevalje	I.	3/3	
36698	Cerkev Marijinega rojstva, Homec	III.	1/1	
36783	Cerkev sveta Helena, Podpeca	III.	1/1	1
36792	Cerkev sveti Andrej, Bele vode	III.	1/3	
36794	Cerkev sveti Jakob, Topolšica	III.	1/1	
36801	Cerkev sveti Miklavž, Bevče	III.	1/2	

Št. pop. protok.	Mesto spremljanja stanja	Pogostost pregledov	Št. opaženih/Št. pričakovanih ciljnih vrst	Št. novo zabeleženih ciljnih vrst oz. taksonov
36802	Cerkev Matere božje, Lepa njiva	I.	2/3	
36816	Cerkev sveti Štefan, Štefanja gora	III.	1/1	
36817	Cerkev sveti Nikolaj, Možjance	I.	1/2	
36890	Cerkev sveta Marija Magdalena, Lukovec	III.	1/1	
39100	Cerkev sveti Miklavž, Sele	I.	2/2	
39103	Cerkev sveti Mohor, Podgora	I.	2/2	
39104	Cerkev sveti Danijel, Šentanel	I.	1/2	
39105	Cerkev sveta Ana, Leše	III.	1/1	
39111	Cerkev sveta Magdalena, Brda	III.	1/1	
39112	Cerkev sveti Ulrik (Urh), Podgorje	I.	2/2	
39113	Cerkev sveti Duh, Podgorje	I.	1/1	1
39117	Cerkev sveti Miklavž, Šmiklavž	III.	2/2	
39118	Cerkev sveta Helena, Graška Gora	I.	1/1	
42624	Cerkev sveti Martin, Kal pri Krmelju	I.	1/1	
42627	Cerkev sveti Janez Krstnik, Mirna	I.	0/1	1
48046	Grad Podčetrtek	I.	3/3	
51983	Cerkev sveti Križ, Planica	III.	2/3	
60701	Cerkev sveta Marjeta, Čača vas	III.	2/2	
61449	Hiša Soteska 18, župnišče	I.	1/1	
62843	Cerkev svetega Petra in Pavla, Gornje Ložine	III.	1/1	
64947	Cerkev Matere Božje, Drtija	I.	1/1	
64948	Cerkev sveta Helena, Zgornji Hotič	III.	1/1	
64948	Cerkev sveta Helena, Zgornji Hotič	III.	1/1	

2.1.2 Rezultati popisa možnih kotišč netopirjev v letu 2016

Letošnja projektna naloga ni predvidevala ponudbe dodatnih raziskovalnih dni, zato pregledov možnih a še nepregledanih zatočišč netopirjev nismo izvajali (se pravi ni bilo dodanega monitoringa razširjenosti). Mimogrede pa smo pregledali tri možna zatočišča (slika 2) in ob tem v opuščeni šoli v Kalu pri Krmelju našli manjšo skupino malih podkovnjakov (*Rhinolophus hipposideros*), gotovo del porodniške skupine iz le nekaj deset metrov oddaljene cerkve.

Slika 2: Dodatna možna kotešča netopirjev pregledana poleti 2016.

Tabela 2: Pregledana dodatna možna kotešča netopirjev (junij–september 2016).

Št. pregledov: 1 – novo potencialno kotešče netopirjev; 2 – v preteklosti že pregledano zatočišče;

Prisotnost netopirjev: »+« – netopirji oz. njihovi znaki prisotni, »-« – ni bilo vidnih znakov prisotnosti netopirjev;

Št. pop. protok.	Mesto pregleda	Št. pregledov	Prisotnost netopirjev
64805	Grad Soteska	1	-
33830	Cerkev sveta Neža, Brinjeva Gora	2	+
64577	Opuščena šola, Kal pri Krmelju 10	2	+

Tabela 3: Število najdišč in kotešč posameznih vrst ali skupine netopirjev, odkritih v prvič pregledanih možnih zatočiščih netopirjev poleti 2016.

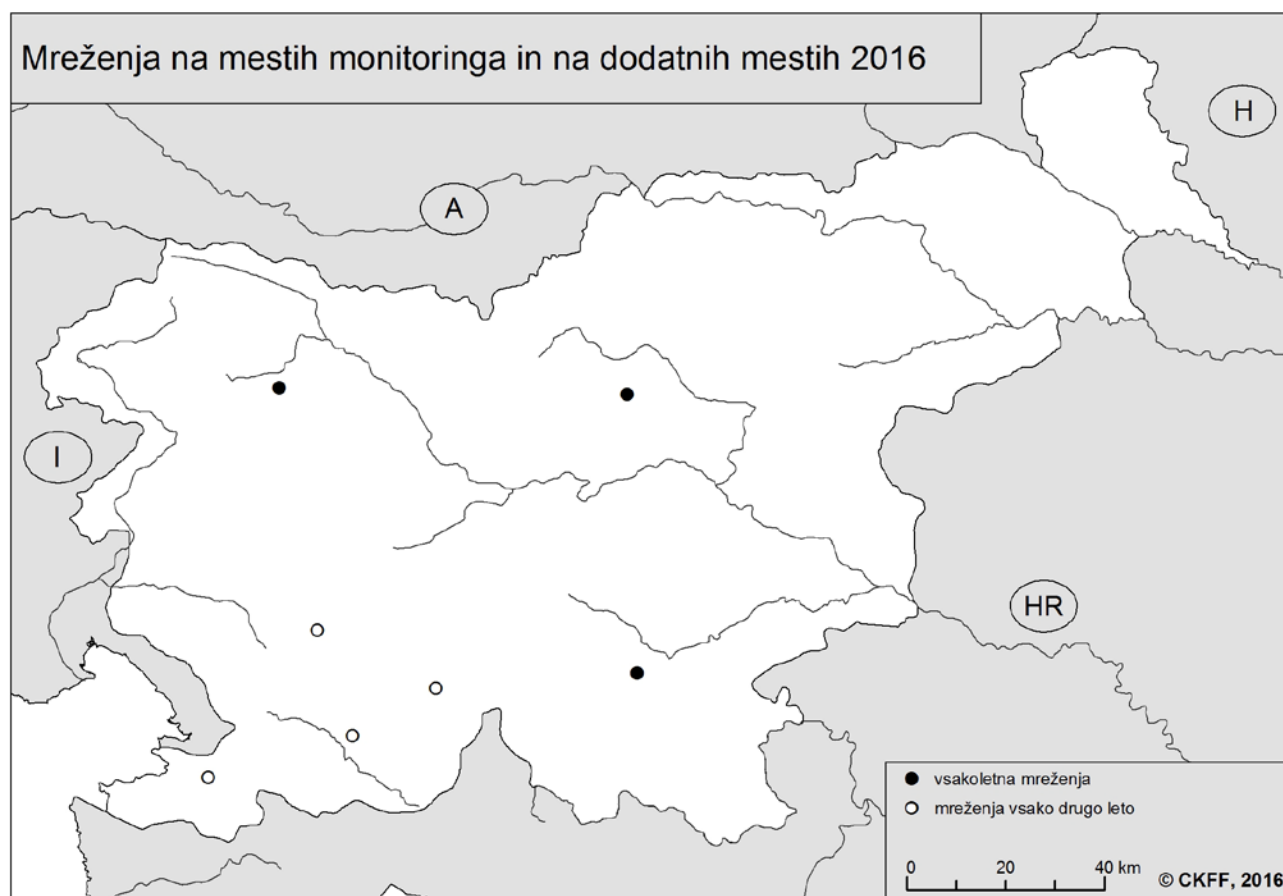
Vrsta	Št. najdišč	Št. kotešč
<i>Rhinolophus hipposideros</i>	2	1

2.2 Rezultati mreženj

2.2.1 Rezultati mreženj na mestih monitoringa v letu 2016

Med 24. avgustom in 24. septembrom 2016 smo po predlaganem protokolu (Presetnik in sod. 2015) izvedli mreženja na 7 mestih monitoringa (slika 3, tabela 4). S tem smo 44 % izpolnili predlagani program monitoringa z mreženjem za eno leto (Presetnik in sod. 2007, 2015) in 117 % predvidenih mest iz projektne naloge. Eno mesto več smo preverili, ker je bilo mreženje pred jamo Golobina neuspešno (nismo ujeli ciljnih vrst), kar se je zgodilo že tretje leto zapored – zato bo potrebno razmisliti o smiselnosti ohranitve tega mesta mreženja v sistemu monitoringa, saj bi bilo boljše poiskati mesto z bolj zanesljivo in redno prisotnostjo ciljnih vrst.

Skupno smo letos samo v okviru programa monitoringa netopirjev vmrežili 20 vrst netopirjev oz. 10 od 12 ciljnih vrst za to metodo monitoringa. Nimfnega netopirja (*Myotis alcaethoe*) beležimo le občasno na edinem mestu, ki je predvideno za monitoring te vrste, medtem ko letos tudi nismo vmrežili gozdnega mračnika (*Nyctalus leisleri*), ki ga na redkih mestih dobimo običajno v manj kot v polovici primerov.

Slika 3: Mesta monitoringa netopirjev z metodo mreženja (avgust–september 2016).

Tabela 4: Mesta monitoringa netopirjev z metodo mreženja (avgust–september 2016) in število zabeleženih vrst netopirjev.

Pogostost pregledov: I. – mesta vsakoletnega monitoringa; II.a, b – mesta monitoringa vsaki dve leti;

Št. vmreženih (+slišanih) vrst/št. pričakovanih vrst: – št. vmreženih vrst (+št. le z ultrazvočnim detektorjem slišanih vrst)/št. pričakovanih vrst (št. pričakovanih vrst na lokacijo po Presetnik in sod. (2015));

Št. pop. protok.	Mesto spremljanja stanja	Pogostost pregledov	Št. vmreženih (+slišanih) vrst/ št. pričakovanih vrst	Št. vmreženih (+slišanih) dodatnih vrst
21566	Mlaka pri Rdečem kamnu, JZ od vasi Komolec	I.	3(+2)/12	1(+1)
22587	Jama: Škadovnica (JK0482)	I.	7(+1)/11	1
27479	Jama: Jama v Bihki (JK4463)	I.	5/9	
14496	Jama: Urški spodmol (JK1527)	II.a	3(+2)/6	2
24673	Jama: Golobina (JK0131)	II.b	1/3	
12879	Jama: Predjamski sistem (JK0734)	II.b	7(+1)/8	1
31976	Reka Rižana pri mostu v vasi Rižana	II.b	3/3	3

2.3 Rezultati transektnih popisov z ultrazvočnimi detektorji

2.3.1 Rezultati transektnih popisov z ultrazvočnimi detektorji v letu 2016

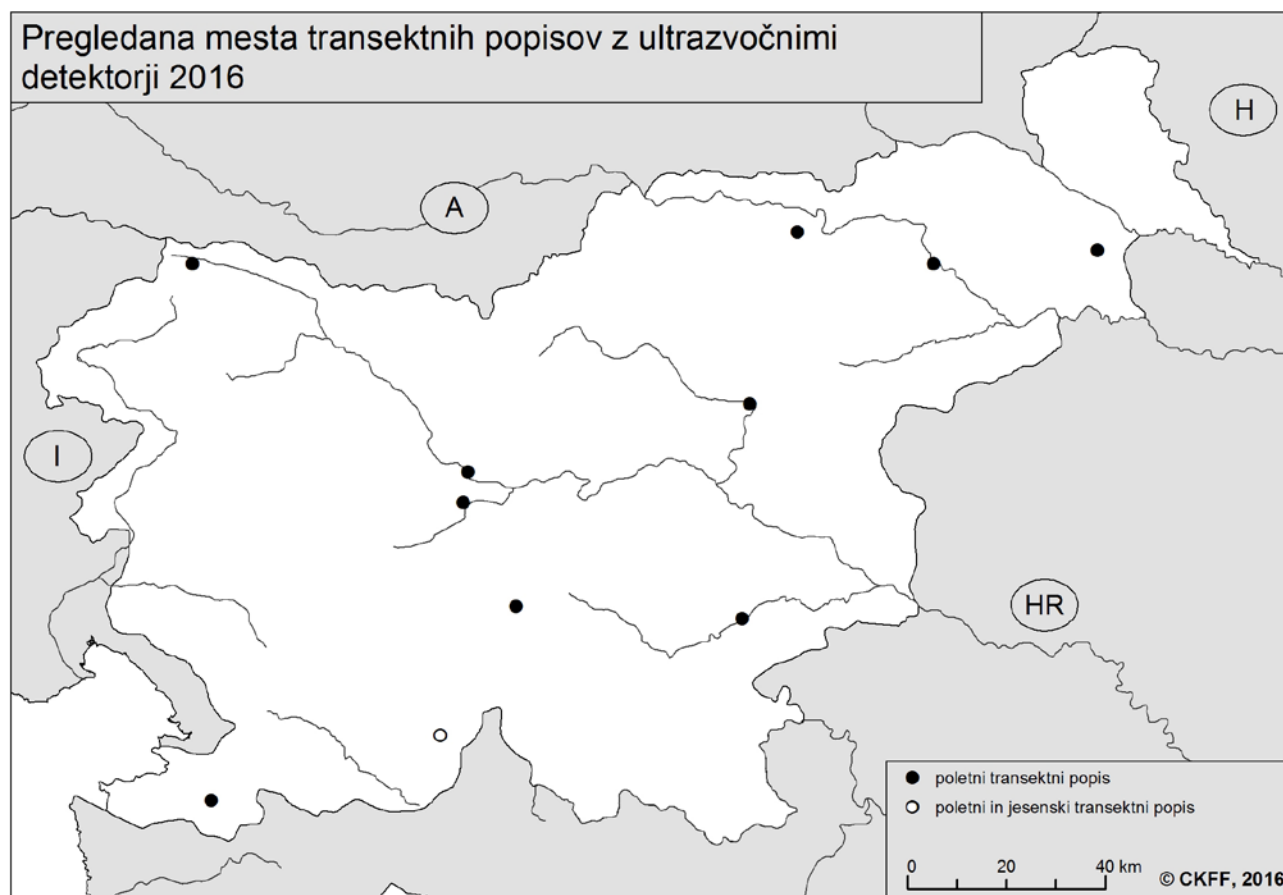
Med 6. julijem in 3. avgustom 2016 smo izvedli 11 poletnih ultrazvočnih transektnih popisov (tabela 5, slika 4). S tem smo popisali 42 % mest po programu monitoringa (Presetnik in sod. 2015) in 100 % predvidenih mest iz projektne naloge.

Skupno smo lahko prepoznali 19 taksonov netopirjev in 11 ob 12 ciljnih vrst oz. taksonov netopirjev za to metodo monitoringa (Presetnik in sod. 2015). Velikega mračnika (*Nyctalus lasiopterus*) letos nismo slišali na edinem mestu monitoringa, kjer smo ga slišali v letih 2013–2015 (Presetnik in sod. 2015).

Tabela 5: Opravljeni transektni popisi z ultrazvočnimi detektorji za monitoring netopirjev poleti in jeseni 2016.

Pogostost pregledov: I. – poletni transekt; II. – poletni in jesenski transekt;

Št. pop. protok.	Mesto spremljanja stanja	Pogostost pregledov	Št. vseh slišanih taksonov
37832	Netopirski transekt "Kranjska gora" (L37832)	I.	4
37835	Netopirski transekt "Leskova dolina" (L37835)	II.	6
37838	Netopirski transekt "Lovrenc na Pohorju" (L37838)	I.	6
37839	Netopirski transekt "Radomerje" (L37839)	I.	5
37840	Netopirski transekt "Popetre" (L37840)	I.	6
37841	Netopirski transekt "Ponikve" (L37841)	I.	6
37844	Netopirski transekt "Ljubljana" (L37844)	I.	6
37848	Netopirski transekt "reka Drava - Rošnja" (L37848)	I.	7
37850	Netopirski transekt "reka Krka - Otočec" (L37850)	I.	8
37852	Netopirski transekt "reka Sava - Ljubljana-Ježica" (L37852)	I.	9
43691	Netopirski transekt "reka Savinja - Celje" (L43691)	I.	8
43691	Netopirski transekt "reka Savinja - Celje" (L43691)	I.	8

Slika 4: Mesta transektnih popisov z ultrazvočnimi detektorji za monitoring netopirjev v letu 2016.

2.4 Popisni protokoli

Pri terenskem delu smo izpolnjevali zadnjo verzijo obstoječih popisnih protokolov iz leta 2015 (Presetnik in sod. 2015). Vsi izpolnjeni terenski popisni protokoli so preslikani (skenirani) in v pdf obliki priloženi k temu poročilu (Priloga 2). Poimenovanje pdf datotek je naslednje: številki popisnega protokola (npr. 39103) sledi okrajšava sezone pregleda/transekta/mreženja (npr. »16« za popis opravljen poleti 2016), temu sledi črka »n«, ki pomeni narejeno. Če gre za izpolnjen popisni protokol za mreženje »n«-ju sledi črka »m«, če gre za izpolnjen popisni protokol za transektni popis z ultrazvočnim detektorjem »n«-ju sledi črka »t«, kadar gre za pregled stavbe ali jame pa »n«-ju sledi črka »p«. V primeru, da je bil pregled na istem mestu v isti sezoni opravljen večkrat, se na koncu zaporedno dodaja črke a, b, c, itn. Vsak del imena datoteke povezujejo podčrtaji (npr.: 39103_16_np, 21566_16_nm, 37832_16_nt).

Posodobljene in na novo oblikovane popisne protokole bomo oddali skupaj s končnim poročilom.

2.5 Podatkovna zbirka

Za osnovo smo uporabili zbirko podatkov, ki je bila pripravljena v okviru naloge *Monitoring populacij izbranih ciljnih vrst netopirjev* (Presetnik in sod. 2007) (slika 5).

Ocena o zanesljivosti oz. verodostojnosti podatka je vsebovana v sami taksonomski uvrstitvi v podatkovno zbirko podatkov. Imeli smo tudi možnost izbire med taksoni, ki so združevali vrste dvojčice oz. širše skupine vrst, rodove ali družine. V podatkovno zbirko smo vnašali vse podatke o prisotnosti netopirjev, tudi v primerih, ko taksonomske pripadnosti ni bilo mogoče opredeliti natančneje kot na nivoju reda (npr. prisotnost netopirjev razvidna iz gvana).

Kot primarni podatek šteje opazanje ene vrste na eni lokaliteti (mestu/najdišču) v enem dnevu.

Za lažjo interpretacijo je za vsak takson na posameznem najdišču praviloma navedeno število netopirjev in raba prostora. Kjer ob podatku za mesto pregleda ni podatka o vrsti živali, to pomeni, da na tem mestu ni bilo opaženih ne netopirjev in tudi ne drugih živali. Kjer ob opaženi vrsti netopirja ni števila živali pomeni, da so bili najdeni le kadavri ali kostni ostanki netopirjev.

Število netopirjev smo uvrstili v kategorije:

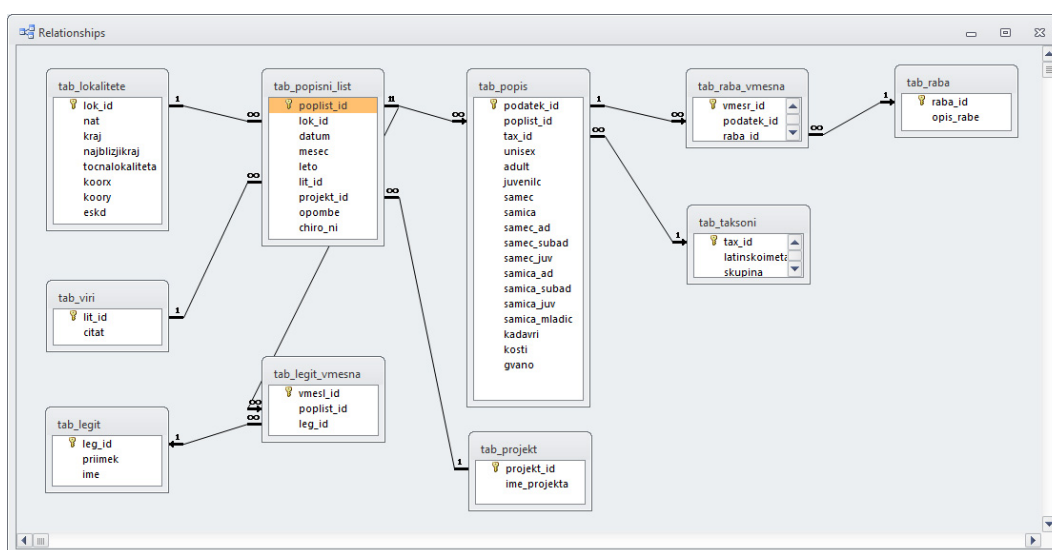
- unisex: pri opazovanju netopirjev od daleč, spol in starost nista določena;
- adulten/subadulten/juvenilen: če je opazovanje omogočalo razlikovanje med odraslimi, živalmi, ki se še niso razmnoževale (npr. lanskoletni mladiči) in letošnjimi mladiči;
- samica/samec: če je opazovanje omogočalo razlikovanje med spoloma; lahko v kombinaciji s starostjo;
- samica z mladičem: število samic, ki so imele pri sebi mladiča; skupno število mladičev smo vpisovali v kategorijo juvenilen;

- gvano: kadar je pri taksonu »Chiroptera« izpolnjeno to okence to pomeni, da smo prisotnost netopirjev lahko ocenili le po prisotnosti netopirskega gvana (obravnavali smo tri velikostne kategorije posameznih iztrebkov (1 – majhni iztrebki, 2 – srednji iztrebki, 3 – veliki iztrebki) ter tri količinske razrede (npr. 1 – malo majhnih iztrebkov, 11 – srednje veliko malih iztrebkov, 111 – veliko majhnih iztrebkov); kadar je bilo to potrebno, smo navedli tudi kombinacijo teh kategorij (npr. 113 – pomeni, da smo videli srednje veliko malih iztrebkov in malo velikih iztrebkov).

Raba prostora opredeljuje funkcijo habitata v življenjskem ciklu netopirja. Možne kombinacije izbire so bile:

- zatočišče: v to kategorijo smo uvrstili vsa opažanja posamičnih netopirjev prek poletne sezone (definirano za čas od 1. marca do 1. oktobra); sem smo uvrstili tudi navedbe, v katerih ni bilo izrecno jasno, kakšno funkcijo je imelo posamezno zatočišče za netopirje;
- kotišče: prostor, v katerem se zbirajo breje in doječe samice netopirjev (t. i. porodniška skupina) ter mladiči;
- prezimovališče: prostor, kjer se netopirji zadržujejo prek zime (pri opredeljevanju smo se zanesli na oceno stanja, kot ga je opredelil popisovalec; če takšne ocene ni bilo (npr. literaturni viri), smo sezono opredelili kot čas med 1. oktobrom in 1. marcem);
- parišče: prostor, kjer so bili netopirji opaženi med parjenjem oz. so bili slišani svatbeni klici;
- lovno območje: prostor, kjer smo videli netopirje loviti plen oz. smo slišali njihove prehranjevalne bzze;
- letalna pot/izletavališče: netopirje smo videli samo na preletu oz. nismo zaznali poizkusov prehranjevanja ali pa smo netopirje videli izletavati ali priletavati v njihova zatočišča;
- drugo/neznano: ostale možnosti oz. neznano.

V podatkovni zbirki je razvidno, v okviru katerega projekta oz. vira podatkov so bili zbrani posamezni podatki.

Slika 5: Logična struktura podatkovne zbirke.

3. REZULTATI SVETOVALNEGA DELA DO NOVEMBRA 2016

3.1 Pregled opravljenega svetovalnega dela

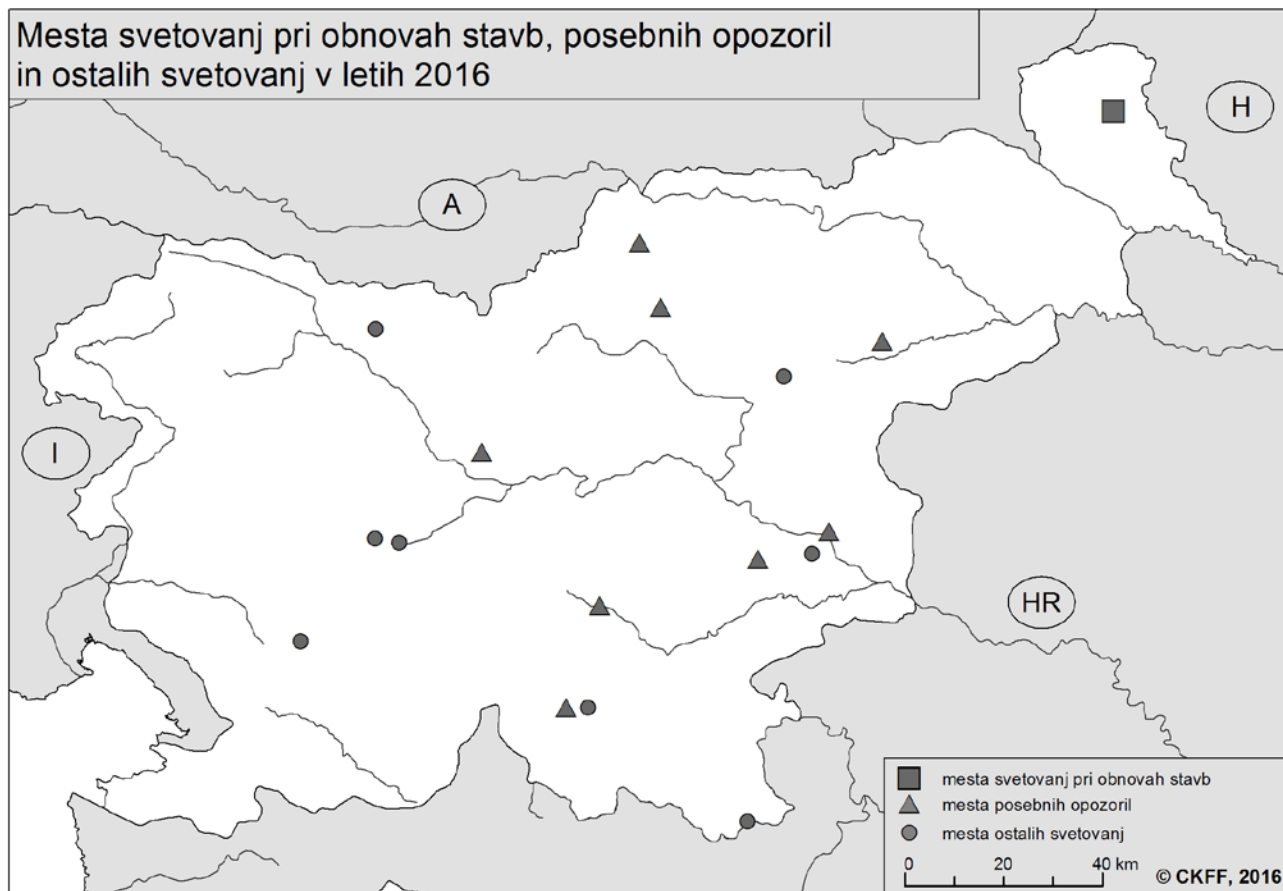
V projektni nalogi je bilo predvidenih 28 svetovalnih dni (14 dni na terenu in 14 dni kabinetnega dela). V letu 2016 smo do konca oktobra uporabili 2 kabinetna dneva. V tabeli 6 podajamo kratek povzetek vseh svetovanj, podrobneje pa so posamezni primeri opisani v naslednjih poglavjih. Problematična mesta, kjer je bilo potrebno svetovanje, so bila tako kot v preteklih letih razporejena po celi Sloveniji (tabela 6, slika 6), kar ponovno kaže na splošno ogroženost zatočišč netopirjev.

Kabinetno delo je vsebovalo pisanje opozoril o poslabšanju stanja posameznih habitatov in priporočil za njihovo izboljšanje ter odgovarjanje na vprašanja v povezavi z varstvom netopirjev, ki so nam jih zastavili delavci ZRSVN.

Ponovno smo med našimi rednimi pregledi pogosto naleteli na novo uničena ali okrnjena kotešča v stavbah, na kar smo sproti opozarjali pristojne enote ZRSVN in svetovali nujne ohranitvene ukrepe. Tudi letos znova poročamo o novo uničenih in okrnjenih koteških netopirjev, v nekaterih primerih pa tudi o izboljšanju stanja. Od 122 pregledanih mest monitoringa, se je stanje na novo poslabšalo na 5 mestih (5 %), eno stavbno zatočišče pa je bilo tako kot v nekaj predhodnih letih uničeno zaradi starosti (opuščena hiša Zanigrad 4). Od tega sta bili dve koteški popolnoma uničeni (obe v območjih Natura 2000), tri so bila različno okrnjena (eno od teh v območju Natura 2000). Za eno dodatno stavbo pa na osnovi zunanjšega ogleda sumimo, da je zatočišče morda uničeno ali vsaj močno okrnjeno (v območju Natura 2000), za drugo pa so nam delavci ZRSVN sporočili poslabšano stanje.

V nadaljnjih podpoglavjih poročamo:

- o stanju kotešč, kjer smo vsaj delno sodelovali pri obnovi v preteklih letih oz. kjer smo svetovali, kako naj se izvedejo ohranitveni ukrepi pri predvideni obnovi,
- o novo odkritih problemih,
- o napredku pri odpravljanju problemov ohranjanja različnih habitatov netopirjev, na katere smo opozorili v predhodnih poročilih (npr. Presetnik in sod. 2007, 2009b, c, č, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015) ter
- o dodatnih svetovanjih.

Slika 6: Mesta opravljenih svetovanj pri obnovah stavb, posebnih opozoril o ohranitvi zatočišč netopirjev ali ostalih svetovanj v letu 2016.

Tabela 6: Svetovanja od aprila do novembra 2016.

Natura 2000 – kotišče je v območju Natura 2000;

Št. pop. protok.	Mesto	Namen
Svetovanja za zagotavljanje varstva zatočišč netopirjev pri obnovi stavb		
62752	Opuščena šola v Kančevcih	Svetovanje o najnujnejših ukrepih za ohranitev kotišča (Natura 2000)
Opozorila o novo zabeleženih problemih varstva zatočišč netopirjev		
27160	Cerkev sveti Peter in Pavel, Brestanica	Opozorilo o ponovnem uničenem kotišču in nujnih ohranitvenih ukrepih (Natura 2000)
27637	Cerkev sveti Egidij, Kočno ob Ložnici	Opozorilo o uničenem kotišču in nujnih ohranitvenih ukrepih (Natura 2000)
22738	Jama: Rivčja jama (JK0110)	Opozorilo o okrnjenju kotišča in nujnih ohranitvenih ukrepih
36549	Cerkev sveti križ, Gorenje Dole	Opozorilo o okrnjenju kotišča in nujnih ohranitvenih ukrepih
39103	Cerkev sveti Mohor in Fortunat, Podgora	Opozorilo o okrnjenju kotišča in nujnih ohranitvenih ukrepih
33512	Cerkev sveti Florjan, Trzin	Opozorilo o možnem okrnjenem ali uničenem kotišču (Natura 2000)
66481	Cerkev sveti Križ, Vinica	Svetovanje o izboljšanju stanja okrnjenega kotišča in nujnih ohranitvenih ukrepih
Poročanje o preteklih zabeleženih problemih varstva zatočišč netopirjev		
12819	Jama: Škocjanske jame (JK0735)	Preverjanje stanja prezimovališča po izvedbi ohranitvenih ukrepov (Natura 2000)
27561	Cerkev sveti Erazem, Soteska	Preverjanje stanja kotišča po izvedbi ohranitvenih ukrepov (Natura 2000)
27530	Cerkev sveti Lenart, Mala Ligojna	Preverjanje stanja kotišča netopirjev po izvedbi ohranitvenih ukrepov (Natura)

Št. pop. protok.	Mesto	Namen
31977	Cerkev sveti Ožbolt, Volčji potok	Preverjanje stanja ketišča netopirjev po izvedbi ohranitvenih ukrepov.
33831	Cerkev sveta Mati božja, Brinjeva gora	Preverjanje stanja zatočišča netopirjev in predlog ohranitvenih ukrepov
36535	Cerkev Marije vnebovzete, Sveti Vrh	Preverjanje stanja ketišča netopirjev po izvedbi ohranitvenih ukrepov
36794	Cerkev sveti Jakob, Topolšica	Ponovna priporočila nujnih ohranitvenih ukrepov
42624	Cerkev sveti Martin, Kal pri Krmelju	Preverjanje stanja močno okrnjenega ketišča in priporočila nujnih ohranitvenih ukrepov
46984	Cerkev Marije v nebesa vzete, Marija Dobje	Svetovanje o možnem pristopu k upravljalcu
62842	Graščina Pri Gradu	Ponovno opozorilo o možnem okrnjenju ali uničenju ketišča (Natura 2000)
Dodatna svetovanja		
25288	Cerkev Marijinega vnebovzeta, Stara cerkev	Svetovanje ZRSVN za izvedbo akcije za izboljšanje stanja ohranjenosti ketišč navadnega netopirja
27505	Cerkev sveta Neža, Brezje pri Trziču	Svetovanje za zmanjšanje onesnaženja s strani netopirjev
27534	Cerkev sveti Lenart, Stara Vrhnika	Svetovanje za zmanjšanje onesnaženja s strani golobov
27536	Cerkev sveti Jakob, Blatna Brezovica	Svetovanje za zmanjšanje onesnaženja s strani golobov
36427	Cerkev sveti Križ, Strane	Svetovanje za zmanjšanje onesnaženja s strani netopirjev
12862	Ajdovska jama pri Nemški vasi	Nasveti glede določitev vrst netopirjev

3.1.1 Svetovanja za zagotavljanje varstva zatočišč netopirjev pri obnovi stavb

3.1.1.1 Priporočila za ohranjanje ketišča malih podkovnjakov v stari šoli v Kančevcih ob obnovi strehe in podstrehe (Natura 2000 Goričko SI3000221)

V povezavi z nameravano obnovo šole v Kančevcih so nam delavci Krajinskega parka Goričko posredovali kulturnovarstvene pogoje in prosili za usmeritve glede na ohranjanje ketišča malih podkovnjakov. Odgovorili smo, da se za ohranitev rodniške skupine malih podkovnjakov mora zagotoviti dostop do podstrešja, ustrezne klimatske razmere ter mir v času oblikovanja rodniške skupine, kotenja ter vzgoje mladičev. Priporočila:

- Dela na podstrehi oz. ostrešju se lahko izvajajo v obdobju od 15. avgusta do 15. aprila.
- Streha naj se obnovi po obstoječem zgledu – strešniki položeni na letve, brez dodatne izolacije (npr. brez zračnega mosta), lahko pa se izolirajo tla podstrehe.
- Odprtine na podstrehi (pločevinaste zračne polkrožne lopute) morajo biti po obnovi odprte v času med 15. aprilom in 15. oktobrom. Število in izbor odprtín, ki morajo biti odprte se bo lahko določilo šele po predhodnih raziskavah.
- Del podstrešja (pri stopnišču) se lahko nameni za skladiščne prostore. Obseg teh pa se lahko, določi šele po predhodnih raziskavah.
- Predhodne raziskave bodo pokazale ali je tudi klet pomemben prostor zadrževanja malih podkovnjakov (npr. med poletnim oz. jesenskim preseljevanjem ali kot zimsko zatočišče). V teh primerih se mora uskladiti tudi možnost dostopa netopirjev v kletne prostore.

3.1.2 Opozorila o novo zabeleženih problemih varstva zatočišč netopirjev

3.1.2.1 Uničena kotišča netopirjev in priporočila za izboljšanje stanja

3.1.2.1.1 Cerkev sv. Petra in Pavla v Brestanici (območje Natura 2000 Brestanica)

Po dolgoletnih problemih z zagotavljanjem ohranitve oz. ponovnim vzpostavljanjem tega kotišča (glej vsa predhodna poročila monitoringa) so Presetnik in sodelavci (2014) opozorili na prisotnost golobov. Mag. Karolina Rebernik (ZRSVN OE Ljubljana) nas je kasneje obvestila, da se je pozimi 2015 z župnikom dogovorila o namestitvi bodic in horizontalnih žic na odprto okroglo lino za odganjanje golobov, vendar si je župnik v času od dogovora o izvedbi do same izvedbe premislil in jasno izrazil, da so za netopirje naredili vse, kar je bilo z njihove strani potrebno. Presetnik in sodelavci (2015) so zato zaključili poročanje o tem kotišču z: »Kotišče obeh vrst netopirjev je ponovno vzpostavljeno in netopirji so se vrnili v enakem številu kot v preteklosti. Hkrati z vzpostavitvijo kotišča pa so na podstrešje cerkve začeli letati tudi golobi, ki v zvoniku gnezdijo, kar lahko povzroči nejevoljo pri skrbniku stavbe, vendar je ta nadaljnje ukrepe odklonil.«

Ob letošnjem pregledu 18. junija so bila okrogla okna na podstreho ponovno zamrežena (slika 7c, č). Južnih podkovnjakov (*R. euryale*) in vejicatih netopirjev (*M. emarginatus*) ni bilo (tabela 7). Prisotna je bila samo ena samica velikega podkovnjaka (*R. ferrumequinum*) z mladičem, ki je v stavbo nedvomno priletela preko odprtine, ki je nehote nastala, ko se je leva od mrež delno odmaknila od stene. Našli smo tudi pet kadavrov golobov, ki so poginili, ker niso mogli izleteti iz stavbe, kar se lahko opredeli tudi kot mučenje živali. Očitno je, da netopirji kot preletnih odprtin niso sprejeli zračnikov na podstrehi. Zato je ponovno uničeno kotišče 20 % južnih podkovnjakov v vzhodni Sloveniji in izredno pomembno kotišče vejicatih netopirjev.

Tabela 7: Število netopirjev v cerkvi sv. Petra in Pavla v Brestanici v letih med 2003 in 2016.

»-« – ni podatkov;

Vrsta	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Rhinolophus euryale</i>	35	73	-	25	50	50	0	0	60	-	-	70	62	0
<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>	0	5	-	0	0	0	0	0	1	-	-	3	2	1
<i>Myotis emarginatus</i>	120	112	-	102	150	300	14	0	170	-	-	250	310	0

Za vzpostavitev kotišča predlagamo podobne ukrepe kot Presetnik in sodelavci (2009c, 2011):

- U1)** *Takoj odstraniti mrežo na obeh oknih na podstrehi.*
- U2)** *Na police obeh oken na podstrehi namestiti bodice proti pristajanju golobov.*
- U3)** *Okna naj bodo sicer brez ovir do (upajmo) ponovne naselitve netopirjev, ne glede na prisotnost golobov, katerih število, naj se nadzoruje na drug način.*
- U4)** *Ko oz. če se bodo netopirji ponovno vrnili, se lahko začne poizkušati s horizontalnimi žičnimi pregradami oken, ki bi preprečila direkten let golobov v podstrešje. Hkrati z namestitvijo horizontalnih žic se mora izvajati opazovanje vedenja netopirjev, ali ti sprejemajo takšno ureditev.*
- U5)** *Dolgoročno bi bilo najbolje trajno urediti mesto preletne odprtine netopirjev in to na mestu, kjer so pred obnovo netopirji že preletavali in kot je bilo to že predlagano (Presetnik in sod. 2011). Ti so cerkev zapuščali preko odprtin na stiku strehe in zidu nad severnim stranskim oltarjem (slika 8).*

Slika 7: a in b) Odprto desno in levo (gledano proti oltarju) okroglo okno na podstrehi cerkve sv. Petra in Pavla v Brestanici (foto: Tea Knapič, 12. 6. 2015) in c ter č) zamreženi okni v letu 2016 (foto: Primož Presetnik, 18. 6. 2016).

Slika 8. Mesto na stiku strehe severnega stranskega oltarja in zida, kjer bi se lahko uredilo preletno lino za netopirje (foto: Primož Presetnik, 17. 9. 2004 in 10. 8. 2010).

3.1.2.1.2 Cerkev sv. Egidija v Kočnem ob Ložnici (območje Natura 2000 Kočno ob Ložnici)

Kotišče malih podkovnjakov spremljamo od leta 2003, ko je bilo v cerkvi zabeleženo kar 53 odraslih in mladičev (ocena 27 odraslih živali), poleg njih pa so bila v cerkvi opažena tudi trupla golobov. Takrat so se podkovnjaki zadrževali na podstrehi, popisovalci pa so opazili tudi gvano poznih netopirjev (*Eptesicus serotinus*), katerih odrasle živali in mladiči so bili redno zabeleženi med popisi v prihodnjih letih. Leta 2005 in 2006 so bili mali podkovnjaki še prisotni na podstrehi. Vendar je bilo ob prvem podrobnejšem popisu (2005) možnih zunanjih preletnih odprtih že zabeleženo zastavljanje lin na zvoniku ter (2006) vrata med zvonikom in podstreho. Line so bile zastavljene tako, da so netopirji lahko še preletavali, čeprav je bil let verjetno oviran. Od leta 2007 leta so bili tako podkovnjaki opaženi večinoma na zvoniku, predvsem tedaj ko so bila vrata med zvonikom in podstreho zaprta. Od leta 2008 do leta 2011 je na zunanji strani lin v zvoniku gnezdila tudi postovka. Število je bilo v letih med 2005 in 2011 dokaj stabilno (c. 8–11 odraslih živali). V zadnjih pregledih leta 2015 in predvsem v letu 2016 pa je število odraslih podkovnjakov močno upadlo (tabela 8). Že tako okrnjeno zatočišče (zastavljene line) se je bistveno poslabšalo med letoma 2015 in 2016, ko so bile na vse line na zvoniku in odprtine na zvonišču nameščene mreže, ki so popolnoma zaprle preletne line (slika 9a, b). Ocenjujemo, da je zato kotišče malih podkovnjakov uničeno.

Tabela 8: Število netopirjev v cerkvi sv. Egidija v Kočnem ob Ložnici v letih med 2003 in 2016.

»-« – ni podatkov;

Vrsta	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Rhinolophus hipposideros</i>	27	-	11	8	1	9	8	-	11	-	-	-	3	1
<i>Eptesicus serotinus</i>	0	-	9	6	10	11	0	-	12	-	-	-	4	23

Za vzpostavitev kotišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Egidija v Kočnem ob Ložnici predlagamo naslednje ukrepe:

- U1)** Odstraniti mreže na dveh linah na zvoniku (najbolje najnižje).
- U2)** Na line z odstranjenimi mrežami namestiti bodice proti pristajanju golobov.
- U3)** Zagotoviti nemoten prehod med zvonikom in podstreho.

Slika 9: a) Zamrežene line na zvoniku in b) odprtine na zvonišču (foto: Aja Zamolo, 17. 6. 2016).

3.1.2.2 Okrnjena kotišča netopirjev in priporočila za izboljšanje stanja

3.1.2.2.1 Rivčja jama (območje Natura 2000 Krka s pritoki)

V 14 poletnih pregledih jame od leta 2001 dalje spremljamo veliko skupino navadnih netopirjev (od 300 do skoraj 800 odraslih živali), od leta 2011 pa so v jami redno videni tudi dolgonogi netopirji. Jama je bila v tem desetletju in pol malo obiskovana, čeprav so se na vhodu občasno pojavljala kurišča. To smo pripisali predvsem z robidami in grmovjem močno preraščeni okolici vhoda, ki je poleg fizične omejitve dostopa sprehajalcem ob Krki tudi skrivala pogled na jamski vhod. Jama je v podrobnejših varstvenih ciljih PUN (2015) opredeljena kot jama brez turistične rabe. Ob pregledu 10. junija smo ugotovili, da je na poti ob Krki narejena nova markacija in označen odcep k jami (slika 10a), v okolici vhoda jame pa je posekano vse grmovje in požgano robidovje (slika 10b). Sedaj se jamski vhod vidi praktično že s same reke Krke. Takšna ureditev bo nedvomno povečala število obiskovalcev v to občutljivo jamsko zatočišče netopirjev.

Za ohranitev in izboljšanje stanja kotišča netopirjev v Rivčji jami predlagamo naslednje ukrepe:

U1) Ugotoviti, kdo je posekal grmovje in označil jamo.

U2) Odstraniti markacijo in označbo, ki usmerja k jami.

U3) V prihodnosti pustiti, da se okolica jame zaraste, prepovedati pa je potrebno podobne poseke, kot je se zgodilo letos.

U4) Ugotoviti ali se Rivčja jama ne pojavlja v različnih opisih turistične ponudbe kraja (tudi npr. na svetovnem spletu) in jamo odstraniti iz teh zapisov.

Slika 10: a) Markacija in označena pot ter c) očiščeno območje pred Rivčjo jamo (foto: Primož Presetnik, 10. 6. 2016).

3.1.2.2.2 Cerkev sv. Križa v Gornjih Dolah

V cerkvi od leta 2007 spremljamo rodniško skupino malih podkovnjakov (tabela 9). Do letošnjega leta, ko se je izvajala večja obnova (npr. nova kritina na zvoniku) so bile odprte tri izmed petih lin na zvoniku, prehod med zvonikom in podstreho pa je bil prav tako neoviran. Med letošnjim pregledom 22. junija, smo opazili, da so vse line na zvoniku na novo zamrežene (slika 11a) in na eni izmed mrež našli okostje v mreže zapletenega malega podkovnjaka, en kadaver pa smo opazili tudi na notranji strani zvonika. Netopirji so tako izključeni iz zvonika in se lahko zadržujejo samo na podstrešju, kamor verjetno lahko priletijo skozi režo med streho in zidom pri strehi zakristije in zidom zvonika (slika 11b). Netopirji so se v preteklih letih zadrževali v prostoru nad zvoniščem, kamor sedaj ne morejo, zato ocenjujemo, da je kotišče okrnjeno. Dodatno je zaskrbljujoče, da bi se lahko zamrežila še edina odprtina na podstrehi, kar bi popolnoma uničilo kotišče, prav tako pa so netopirji ogroženi z neprimernimi mrežami na linah zvonika, v katera se lahko zapletejo in poginejo.

Tabela 9: Število netopirjev v cerkvi sv. Križa v Gornjih Dolah v letih med 2007 in 2016.

»-« – ni podatkov;

Vrsta	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Rhinolophus hipposideros</i>	19	-	34	-	-	67	-	-	-	31

Za ohranitev in izboljšanje stanja kotišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Križa v Gornjih Dolah predlagamo naslednje ukrepe:

- U1)** Upravljalce stavbe se obvesti o nujnosti ohranitve preletne odprtine na podstrešje.
- U2)** Mreže na linah zvonika naj se nadomesti z mrežami, ki bodo imele drobnejše celice (npr. 1×1 mm) ali pa naj se jih ovije v podobno fino mrežo, ki je sedaj napeta na polknih zvonišča.

Slika 11: a) Kadaver malega podkovnjaka (*Rhinolophus hipposideros*) zapleten v mrežo na lini zvonika in b) s puščico označena edina preletna odprtina na podstrešje cerkve sv. Križa (foto: Simon Zidar, 22. 6. 2016).

3.1.2.2.3 Cerkev sv. Mohorja in Fortunata v Podgori

Stavba je od leta 2008 uvrščena v sistem monitoringa netopirjev, vendar je bila zaradi omejenih virov lahko ponovno pregledana šele letos (tabela 10). Najverjetnejša preletna odprtina je bila ob prvem pregledu ena reža na polkni zvonišča, kjer je manjkala ena letvica, in lina na zvoniku, kjer so bila polkna v času našega obiska 2008 odprta. Kot manj verjetne preletne odprtine so bile popisane še reže na stiku strehe in zida cerkvene ladje. Netopirji so se zadrževali na podstrehi. Ob letošnjem pregledu 21. junija smo videli, da so bila na polkna na zvonišču (slika 12a) in pod njim nameščene mreže, ki so preprečevale tudi prehod med podstreho in zvonikom (slika 12b). Mreže so bile nameščene ob elektrifikaciji zvonjenja. Na podstrehi smo sicer našli tri samice malih podkovnjakov z mladiči, ki so verjetno na podstreho prišle preko špranj med streho in zidom (slika 12c). Ocenjujemo, da je to kotišče možno okrnjeno in je vprašanje ali bo obstalo v prihodnosti.

Tabela 10: Število netopirjev v cerkvi sv. Mohorja in Fortunata v Podgori v letih med 2008 in 2016.

»-« – ni podatkov;

Vrsta	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Rhinolophus hipposideros</i>	40	-	-	-	-	-	-	-	3

Za ohranitev in izboljšanje stanja kotišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Mohorja in Fortunata v Podgori predlagamo naslednji ukrep:

U1) Vzpostaviti neoviran prehod malih podkovnjakov na podstreho, s tem, da:

- se odpre lino na zvoniku tako, da se odstrani mrežo in vsaj eno letvico na polkni in se hkrati odpre prehod med zvonikom in podstreho. V tem primeru naj se naredi še loputo, ki bo ločevala spodnji del zvonika od zvonišča. Tako se bo tudi zmanjšalo onesnaževanje mehanizma zvonov.*
- ali se najprej izvede večerni popis mest izletavanj netopirjev in nato razširi režo med streho in zidom cerkvene ladje, ki jo netopirji domnevno uporabljajo kot preletno odprtino. Odprtina mora biti velika vsaj c. 10×15 cm. V tem primeru se mora dela uskladiti tudi z Zavodom za varstvo kulturne dediščine RS.*

Slika 12: a) Zamrežena polkna na zvonišču, b) prehod med zvonikom in podstreho ter c) majhne reže med špirovci strehe in zidom, ki so domnevne preletne odprtine netopirjev v cerkvi sv. Mohorja in Fortunata v Podgori (foto: Primož Presetnik, 21. 7. 2016).

3.1.2.2.4 Cerkev sv. Križa v Vinici

G. Andrej Hudoklin (ZRSVN OE NM) nas je obvestil o prejetju informacije, da je 11. avgusta 2016 v cerkvi sv. Križa prišlo do poboja netopirjev. Ob preverbi na terenu je ugotovil, da je šlo za navadne netopirje (*M. myotis*), ki so zvonik cerkve uporabljali kot kotišče. To je eno izmed zadnjih kotišč te vrste v Beli krajini, zato je po našem mnenju izrednega pomena in je nujno, da se ga ohrani. G. Hudoklin je predlagal, da bi poizkusili vzpostaviti kotišče v prostorih med polkni in notranjostjo zvonika tako, da bi bila na notranji strani fina mreža, ki bi preprečevala vstop netopirjev v zvonik, vendar se vanjo ne bi mogli zaplesti. S tem predlogom smo se strinjali, s pripombo, da bi bilo vseeno dobro preučiti tudi ostale možnosti vzpostavitve kotišča v notranjosti stavbe (npr. nad zvonovi). V tej luči uničenja oz. okrnjenja tega kotišča je še toliko bolj nujno, da se izvedejo vsi ukrepi oz. vzdržujejo vsi ukrepi, ki so namenjeni izboljšanju stanja kotišč navadnih netopirjev v cerkvah v Dobličah in v Dragovanji vasi (glej poglavje 3.1.3.13 in 3.1.3.14).

3.1.2.3 Domnevno okrnjena ali uničena kotišča netopirjev in priporočila za izboljšanje stanja

3.1.2.3.1 Cerkev sv. Florjan v Trzinu (območje Natura 2000 Rašica)

7. junija smo lahko samo od zunaj preverili stanje preletnih odprtih, ker ravno tedaj župnik ni bil doma. Kolikor smo lahko videli, smo ugotovili, da so zamrežene line v zvoniku in na zvonišču ter na podstrehi (slika 13). Zato ocenjujemo da je kotišče malih podkovnjakov uničeno ali močno okrnjeno. V letih 2006–2010 je tu kotilo med 30 in 110 malih podkovnjakov. Na pročelju stavbe smo videli golobe, ki jih pri prejšnjih popisih ni bilo in so morda vzrok za zamreženje odprtih.

Za ponovno vzpostavitev oz. izboljšanje stanja kotišča svetujemo izvedbo naslednjih ukrepov:

U1) *Odpreti line na zvoniku in odprtinah na podstrehi (glej sliko 2).*

U2) *Na vseh odprtih linah namestiti žičnate bodice, ki bodo preprečevale morebitno pristajanje golobov.*

U3) *Preveriti prehodnost med zvonikom in podstreho in odmakniti morebitne ovire.*

Slika 13: Zaprte odprtine na podstrehi in zamrežene line na zvoniku cerkve sv. Florjana v Trzinu (foto: Jasmina Kotnik, 7. 7. 2016).

3.1.3 Poročanje o preteklih zabeleženih problemih varstva zatočišč netopirjev

3.1.3.1 Ponovno uničeno ketišče malih podkovnjakov v cerkvi sv. Ane v Gozdu

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot so v poročilu monitoringa iz leta 2015 (Presetnik in sod. 2015).

3.1.3.2 Stanje uničenega ketišča netopirjev v cerkvi Marije v nebesa vzete v Marija Dobju

G. Gregor Kalan (ZRSVN OE CELJE) nam je sporočil, da je stopil v stik z upravljalcem stavbe, vendar ta ni bil pripravljen za sodelovanje. Svetovali smo, da se poizkusi do upravljalca pristopiti s pomočjo škofije. G. škof Lipovšek je bil na sestanku zelo razumevajoč in pripravljen pomagati, tako da se bodo delavci ZRSVN lahko v bližnji prihodnosti sestali z upravljalcem. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnih poročilih monitoringa.

3.1.3.3 Vzpostavljeno uničeno ketišče malih podkovnjakov v cerkvi sv. Ožbolta v Volčjem potoku po izvedenih ohranitvenih ukrepih

Med pregledom cerkve 27. junija, smo ugotovili, da so bili v zvoniku prisotni štirje mali podkovnjaki, na podstrehi en uhati netopir in nekaj gvana večjega velikostnega razreda, kar nakazuje na vsaj občasno prisotnost posameznih navadnih netopirjev. Mladičev malih podkovnjakov nismo opazili, morda zaradi nekoliko prezgodnjega datuma pregleda. Netopirji so leto po odprtju odprtin začeli uporabljati to zatočišče, torej so bili ohranitveni ukrepi zelo upravičeni. Kot običajno pa je bilo število netopirjev precej manjše v primerjavi s številom pred uničenjem zatočišča.

Zaključki. Izvedeni so bili vsi predlagani ohranitveni ukrepi, stanje naj se spremlja v prihodnje.

3.1.3.4 Stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Janeza Krstnika v Gorenji vasi (Natura 2000 Poljanska Sora - Škofja Loka) po izvedenih ohranitvenih ukrepih

Novih informacij ni.

3.1.3.5 Stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Petra v Selcih po delno izvedenih ohranitvenih ukrepih

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnih poročilih monitoringa.

3.1.3.6 Stanje uničenega ketišča v cerkvi Marijinega vnebovzetja v Črmošnjicah po delno izvedenih ohranitvenih ukrepih

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnih poročilih monitoringa.

3.1.3.7 Stanje uničenega ketišče v cerkvi sv. Ilije v Dramljah

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnih poročilih monitoringa.

3.1.3.8 Stanje okrnjenega kotišča v cerkvi sv. Urha v Kremenici (območje Natura 2000 Ljubljansko barje)

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnih poročilih monitoringa .

3.1.3.9 Stanje okrnjenega kotišča malih podkovnjakov v cerkvi Marije vnebovzete v Mariji Reki

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2011, 2015).

3.1.3.10 Stanje kotišča navadnih netopirjev v cerkvi sv. Jožefa v Dolnjem Suhorju (območje Natura 2000 Dolenji Suhor SI3000316) po izvedenih ohranitvenih ukrepih

Novih informacij ni.

3.1.3.11 Stanje kotišča v cerkvi sv. Mohorja in Fortunata na Turškem vrhu po izvedenih ohranitvenih ukrepih

Novih informacij ni.

3.1.3.12 Stanje kotišča navadnih netopirjev in malih podkovnjakov v cerkvi sv. Kozme in Damijana v Krki (Natura 2000 Krška jama SI3000170) po izvedenih ohranitvenih ukrepih

Novih informacij ni.

3.1.3.13 Stanje ponovno uničenega kotišča navadnih netopirjev v cerkvi sv. Janeza Evangelista v Dobljčah (območje Natura 2000 Dobljčica)

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2015).

3.1.3.14 Stanje ponovno uničenega kotišča navadnih netopirjev v cerkvi sv. Ožbolta v Dragovanji vasi po izvedenih ohranitvenih ukrepih

Novih informacij ni.

3.1.3.15 Stanje okrnjenega kotišča navadnih netopirjev v cerkvi sv. Lovrenca v Žalni po delno izvedenih ohranitvenih ukrepih

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v poročilu iz leta 2015 (Presetnik in sod. 2015) in v predhodnih poročilih monitoringa.

3.1.3.16 Stanje uničenega kotišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Nikolaja v Podturnu pri Dolenjskih Toplicah (območje Natura 2000 Kočevsko) po izvedenih ohranitvenih ukrepih

Novih informacij ni.

3.1.3.17 Stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Ane v Grahovem ob Bači

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnih poročilih monitoringa.

3.1.3.18 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi Marijinega Imena na Sveti planini po delno izvedenih ohranitvenih ukrepih

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2015).

3.1.3.19 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Nikolaja v Šmiklavžu

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnih poročilih monitoringa.

3.1.3.20 Stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Andreja v Makolah

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnih poročilih monitoringa.

3.1.3.21 Stanje uničenega ketišča navadnih netopirjev v cerkvi sv. Marjete v Gorišnici

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnih poročilih monitoringa.

3.1.3.22 Stanje uničenega ketišča navadnih netopirjev v cerkvi sv. Martina v Kobilju (Natura 2000 Goričko SI3000221)

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnih poročilih monitoringa.

3.1.3.23 Stanje okrnjenega ketišča navadnih netopirjev v cerkvi sv. Jakoba v Dolu pri Hrastniku

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnih poročilih monitoringa.

3.1.3.24 Izboljšano stanje močno okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi Marije vnebovzete na Svetem Vrhu po izvedenih ohranitvenih ukrepih

G. Andrej Hudoklin (ZRSVN OE Novo mesto) nam je sporočil, da je bila 9. 7. 2015 desna lina na podstrehi delno odprta, nameščene so bile tudi žičnate bodice (slika 14). 22. junija smo preverili zatočišče in na podstrehi našli 11 malih podkovnjakov, od katerih je šest imelo majhne mladiče. To je povečanje števila netopirjev glede na predhodna leta, vendar še vedno samo za polovico glede na števila ob pregledih pred zamreženjem.

Zaključki. Izvedeni so bili vsi predlagani ohranitveni ukrepi. Ti so bili uspešni, stanje ketišča pa je potrebno nadzorovati tudi v prihodnje.

Slika 14: Odprta lina omogoča lažji dostop na podstreho cerkve Marije vnebovzete na Svetem Vrhu (foto: Simon Zidar, 22. 6. 2016).

3.1.3.25 Neugodno stanje okrnjenega kotišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Jakoba v Topolšici

V poročilu iz leta 2015 (Presetnik in sod. 2015) so opozorila o neizvedenih ukrepih, ki so bila predlagana v končnem poročilu leta 2012 (Presetnik in sod. 2012). Ob letošnjem pregledu 22. julija smo nad zvonovi sicer našli vsaj 60 odraslih malih podkovnjakov, vendar smo ponovno našli tudi pet kadavrov netopirjev zapletenih v mrežo na prehodu med zvonikom in podstreho (slika 15). V omenjeni mreži, tako kažejo pregledi v zadnjih letih (slika 15), izgubi življenje skoraj 10 % prisotnih netopirjev.

Zaključki. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnih poročilih monitoringa (Presetnik 2012, 2015).

Slika 15: a) Mali podkovnjaki (*Rhinolophus hipposideros*) ujeti v žičnato mrežo na prehodu med zvonikom in podstreho leta 2012 (foto: Tea Knapič, 17. 7. 2012), b) leta 2015 (foto: Tea Knapič, 20. 6. 2015) ter c) 2016 (foto: Primož Presetnik, 22. 7. 2015).

3.1.3.26 Stanje ogroženega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Andreja v Andreju nad Zmincem po obnovi

Novih informacij ni.

3.1.3.27 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Antona v Skornem pri Šoštanju

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnih poročilih monitoringa.

3.1.3.28 Stanje domnevno uničenega ketišča uhatih netopirjev v cerkvi sv. Antona Puščavnika v Škrbini

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnih poročilih monitoringa.

3.1.3.29 Izboljšano stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Lenarta v Mali Ligojni (območje Natura 2000 Ligojna) po izvedenih ohranitvenih ukrepih

Ob letošnjem pregledu 15. junija smo našli 11 malih podkovnjakov, kar je približno tako število malih podkovnjakov kot je bilo leta 2015 po množičnem poboju leta 2014. Jeseni 2015 je bila odstranjena tudi mreža na spodnji lini zvonika (informacije mag. Karoline Rebernik, ZRSVN OE Ljubljana). Ob pregledu je ključar izrazil nezadovoljstvo zaradi kopičenja gvana.

Zaključki. Stanje ketišča netopirjev se je dodatno izboljšalo, ker so bili izvedeni vsi predlagani ohranitveni ukrepi. Stanje naj se pozorno spremlja tudi v prihodnje.

3.1.3.30 Stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Klemna v Rodinah (območje Natura 2000 Rodine) po izvedenih ohranitvenih ukrepih

Novih informacij ni.

3.1.3.31 Stanje uničenega ketišča velikih podkovnjakov v cerkvi sv. Ane v Leskovcu (Natura 2000 Ajdovska jama SI3000191) po izvedenih ohranitvenih ukrepih

Novih informacij ni.

3.1.3.32 Domnevno izboljšano stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Urha na Slančjem vrhu

G. Gregor Kalan (ZRSVN OE CELJE) nas je obvestil, da so s ključarjem opravili ogled cerkve (9. 9. 2016) in upravljalcu poslali dopis z ukrepi (22. 9. 2016). 19. oktobra 2016 naj bi upravjalci namestili »mrežo« namesto polken z večjimi odprtini, ustreznost izvedbe pa nameravajo delavci ZRSVN preveriti v bližnji prihodnosti.

Zaključki. Preveriti ustreznost izvedenih ukrepov in stanje pozorno spremljati tudi v prihodnje.

3.1.3.33 Stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Janeza Krstnika v Oslici po izvedenih ohranitvenih ukrepih

Novih informacij ni.

3.1.3.34 Stanje uničenega ketišča malih podkovernjakov v nekdanji osnovni šoli v Erzelju

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnih poročilih monitoringa.

3.1.3.35 Stanje uničenega ketišča malih podkovernjakov v hiši Kodreti 9

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnih poročilih monitoringa.

3.1.3.36 Stanje domnevno uničenega ketišča poznih netopirjev v cerkvi sv. Družine v Selih

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2015).

3.1.3.37 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovernjakov v cerkvi sv. Jerneja v Pečeh (območje Natura 2000 Kandrše - Drtijščica)

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2015).

3.1.3.38 Stanje ketišča malih podkovernjakov v cerkvi sv. Štefana v Sušici po izvedenih ohranitvenih ukrepih

Novih informacij ni.

3.1.2.39 Stanje ketišča malih podkovernjakov v cerkvi sv. Lucije v Kalu po izvedenih ohranitvenih ukrepih

Novih informacij ni.

3.1.3.40 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovernjakov v cerkvi sv. Lamberta v Šentlambertu

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2014).

3.1.3.41 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovernjakov v cerkvi sv. Štefana v Zgornjih Kosezah pri Moravčah (območje Natura 2000 Kandrše - Drtijščica)

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2015).

3.1.3.42 Izboljšanje stanja kotešča vejicatih netopirjev v cerkvi sv. Agate v Dolskem (območje Natura 2000 Dolsko) po izvedenih ohranitvenih ukrepih

Po lanskoletnem jesenskem odprtju lin in odstranitvi dela mreže med zvonikom in podstreho (informacije mag. Karoline Rebernik), smo letos 11. junija lahko našeli primerljivo število vejicatih netopirjev kot v predhodnih letih, prvič pa smo na podstrehi videli enega malega podkovnjaka. Slednji je nedvomno lahko v stavbo prišel zaradi nezastavljenih odprtih.

Zaključki. Izvedeni so bili vsi predlagani ukrepi. S tem poročilom zaključujemo podrobno poročanje o stanju tega kotešča.

3.1.3.43 Stanje ogroženega kotešča navadnih netopirjev v cerkvi sv. Lovrenca v Juršincih (območje Natura 2000 Juršinci)

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2014).

3.1.3.44 Stanje ogroženega kotešča navadnih netopirjev v cerkvi Marijinega vnebovzetja v Apačah

15. junija smo zabeležili predhodnim letom primerljivo število navadnih netopirjev. Streha nad prezbitერიem še ni bila zamenjana. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2014).

3.1.3.45 Stanje ogroženega kotešča navadnih netopirjev v cerkvi sv. Ladislava v Beltincih

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2014).

3.1.3.46 Stanje domnevno poslabšanega ohranitvenega stanja zatočišča dolgokrilih netopirjev v jami Belojača (območje Natura 2000 Boč - Haloze - Donačka gora)

Tudi ob letošnjem pregledu jame 13. 7. 2016 smo ugotovili, da noben od predlaganih ukrepov v poročilu iz leta 2014 (Presetnik in sod. 2014) ni bil izveden in da stanje ostaja nespremenjeno. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v omenjenem poročilu.

3.1.3.47 Stanje uničenega kotešča vejicatih netopirjev v osnovni šoli F. Prešerna Naklo – podružnica Podbrezje, Podbrezje 120 po delno izvedenih ohranitvenih ukrepih

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2015).

3.1.3.48 Stanje kotešča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Janeza Krstnika (Ivan) v Šebreljah po delno izvedenih ohranitvenih ukrepih

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2015).

3.1.3.49 Stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Mohorja v Moravčah pri Gabrovki

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2013b, 2015).

3.1.3.50 Domnevno izboljšano stanje uničenega občasnega zatočišča netopirjev v cerkvi sv. Neže na Brinjevi Gori

O uničenem začasem zatočišču netopirjev v cerkvi sv. Neža na Brinjevi Gori smo poročali že v poročilu leta 2013 (Presetnik in sod. 2013b). Do uničenja je prišlo zaradi zamreženja odprtin na zvoniku. Ob letošnjem pregledu so bile mreže še vedno nameščene, lesna sova pa je gneznila za oltarjem. G. Gregor Kalan (ZRSVN OE Celje) nam je sporočil, da je 8. septembra 2016 opravil ogled s ključarjem in 22. septembra poslal dopis z navodili, po komunikaciji z župnikom in ključarjem pa naj bi bila 19. oktobra odstranjena mreža s prve line na podstrehi.

Zaključki. Stanje odprtin je treba preveriti v prihodnje.

3.1.3.51 Stanje ogroženega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Vida v Hudinji

Novih informacij ni.

3.1.3.52 Izboljšano stanje okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Erazma v Soteski po izvedenih ohranitvenih ukrepih

G. Andrej Hudoklin (ZRSVN OE Novo mesto) nas je obvestil, da so februarja 2016 delno odstranili mrežo iz spodnje line v zvoniku, ki bo služila kot preletna odprtina za male podkovnjake in namestili bodice proti pristajanju golobov (Hudoklin 2016). Stanje smo preverili 10. junija 2016, ko smo zabeležili prisotnost vejicatih netopirjev, medtem ko malih podkovnjakov nismo videli (so pa bili prisotni v sosednjem župnišču). Tudi golobov ni bilo.

Zaključki. Izvedeni so bili vsi predlagani ukrepi, po še enem pregledu se lahko zaključi posebno poročanje o tem mestu.

3.1.3.53 Stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Marije Device Lavretanske v Suši (Natura 2000 Ratitovec SI3000110)

Mag. Karolina Rebernik (ZRSVN OE Ljubljana) nas je obvestila, da je stopila v stik s skrbniki, vendar ti niso bili pripravljene na sodelovanje. Ponovno jim bo poizkusila razložiti stanje in zahtevane ukrepe. Predlogi ukrepov zato ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2015).

3.1.3.54 Stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi Marijinega vnebovzetja v Zalem Logu (cona strukture območja Natura 2000 Ratitovec SI3000110)

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2015).

3.1.3.55 Izboljšano stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Janeza Nepomuka v Novi Oselici (cona strukture območja Natura 2000 Otalež - Lazec SI 3000023) po izvedenih ohranitvenih ukrepih

Mag. Karolina Rebernik (ZRSVN OE Ljubljana) nas je obvestila, da so 16. aprila 2016 odprli line na zvoniku, zagotovili prehod med zvonikom in podstreho in namestili špice proti golobom.

Zaključki. Izvedeni so bili vsi predlagani ukrepi, stanje pa je potrebno spremljati še naprej.

3.1.3.56 Stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Egidija v Srednji Beli (cona strukture območja Natura 2000 Grad Brdo - Preddvor SI 3000219)

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2015).

3.1.3.57 Stanje ketišča v cerkvi Device Marije na Pesku, Slake (cona strukture območja Natura 2000 Grad Podčetrtek SI 3000369) po izvedenih ohranitvenih ukrepih

Dušan Klenovšek (Kozjanski regijski park) nas je obvestil, da so 12. septembra 2015 namestili bodice proti pristajanju golobov (slika 16).

Zaključki. Izvedeni so bili vsi predlagani ukrepi, stanje naj se pozorno spremlja v prihodnje.

Slika 16: Odprta line na zvoniku in nameščene bodice proti pristajanju golobov na lini zvonika cerkve Device Marije na Pesku v Slakah (foto: Dušan Klenovšek, 9. 12. 2015).

3.1.3.58 Stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi Device Marije vnebovzete v Spodnji Idriji

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2015).

3.1.3.59 Stanje uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi Matere Božje v Dobravi

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2015).

3.1.3.60 Stanje uničenega ketišča v cerkvi presvete Trojice v Potovem vrhu

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2015).

3.1.3.61 Stanje domnevno uničenega ketišča poznih netopirjev v cerkvi sv. Andreja v Mošnjah

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2015).

3.1.3.62 Stanje domnevno uničenega ketišča uhatih netopirjev v cerkvi Marijinega vnebovzetja v Cirkovcah

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2015).

3.1.3.63 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Martina v Kalu pri Krmelju

Tudi ob letošnjem pregledu smo zabeležili le 5 malih podkovnjakov na podstrehi cerkve. Ob tem smo pregledali tudi sosednjo nenaseljeno staro šolo, kjer smo našli 8 malih podkovnjakov, ki so nedvomno del skupine, ki je pred zamreženjem naseljevala zvonik cerkve. G. Gregor Kalan (ZRSVN OE Celje) nam je sporočil, da je 9. septembra opravil ogled z župnikom in se dogovoril o skorajšnji izvedbi ohranitvenih ukrepov. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2015).

3.1.3.64 Izboljšano stanje prezimovališča dolgokrilih netopirjev v Škocjanskih jamah (Natura 2000 Reka SI3000223)

Park Škocjanske jame je med drugim financial tudi zimski pregled jame, ko smo ob pregledu 29. februarja 2016 v Svetinovi dvorani videli veliko skupino dolgokrilih netopirjev (*Miniopterus schreibersi*), ki je štela vsaj 3.600 živali, kar je zelo razveseljivo glede na lanskoletno popolno odsotnost in izrednemu zmanjšanju števila opaženih prezimujočih netopirjev v zimi 2013/14. To število je primerljivo z zabeleženimi števili v letih pred obnovitvenimi deli, ki so domnevno povzročila upad zimskega števila. Gotovo je velik delež izboljšanja stanja prezimovalnega habitata prispeval zmanjšan obisk gornjih delov Svetinove dvorane, saj je glede na informacije vodnikov, velika večina turističnih vodenj potekala po spodnji obhodni poti, ki se popolnoma izogne zimskim visiščem netopirjev.

Zaključki. Predlagani in izvedeni ohranitveni ukrepi so bili uspešni, zato s tem poročilom zaključujemo podrobnejše poročanje o stanju tega zatočišča.

3.1.3.65 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi Lurške Matere božje na Polšniku (Natura 2000 Polšnik SI3000183)

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2015).

3.1.3.66 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Marije Magdalene v Kriški vasi

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2015).

3.1.3.67 Stanje okrnjenega ketišča velikih podkovnjakov in vejicatih netopirjev v hiši Mestni trg 27 v Metliki (Natura 2000 Metlika SI3000063)

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2015).

3.1.3.68 Stanje okrnjenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Uršule na Golobinjeku

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2015).

3.1.3.69 Stanje domnevno okrnjenega ali uničenega ketišča malih podkovnjakov v cerkvi sv. Duha v Libušnjah (cona strukture območja Natura 2000 Soča z Volarjo SI3000254)

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2015).

3.1.3.70 Stanje domnevno okrnjenega ali uničenega ketišča poznih netopirjev cerkvi sv. Andreja v Gočah

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2015).

3.1.3.71 Stanje ogroženega ketišča malih podkovnjakov v Graščini Pri Gradu (Natura 2000 Kočevsko SI3000263)

Letos smo 9. junija sicer bili na vhodu graščine Pri Gradu, vendar nas je napis opozoril na spremenjen režim obiskovanja stavbe, zato te nismo pregledali. To je zelo pomembno ketišče malih podkovnjakov (v letu 2015 opaženih skoraj 70 odraslih živali), zato je nujno uskladiti obnovo in ohranitev ketišča netopirjev. Zato ponavljamo nasvet iz poročila iz leta 2015 (Presetnik in sod. 2015):

U1) Upravljalca stavbe naj se nujno v čim krajšem možnem času obvesti o zakonski zavarovanosti netopirjev in njihovih habitatov in se ob morebitni obnovi stavbe ohrani ketišče netopirjev.

3.1.3.72 Stanje domnevno okrnjenega ali uničenega ketišča malih podkovnjakov v stari hiši nasproti hiše Sveti Peter 86

Novih informacij ni. Predlogi ukrepov ostajajo isti kot v predhodnem poročilu monitoringa (Presetnik in sod. 2015).

3.1.4 Dodatna svetovanja

3.1.4.1 Svetovanje za izvedbo čistilne akcije za izboljšanje stanja ohranjenosti ketišč navadnega netopirja v Sloveniji

Mag. Karolina Rebernik (ZRSVN OE Ljubljana), nas je prosila za nasvet, katero cerkev bi lahko očistili netopirskega gvana, kot promocijsko akcijo. Svetovali smo cerkev Marijinega vnebovzetja v Stari Cerkvi, kjer se je nabrala večja količina gvana navadnih netopirjev. Akcijo je 2. septembra 2016 ZRSVN izvedel skupaj s člani Slovenskega društva za proučevanje in varstvo netopirjev v okviru dogodkov Mednarodne noči netopirjev.

3.1.4.2 Svetovanje za zmanjšanje onesnaženja zvonika cerkve sv. Križa v Stranah

Ob pregledu stavbe 17. junija smo ugotovili, da je na zvoniku cerkve postavljen ultrazvočni odganjevalec, ki ga je skrbnik nastavil, ker se je netopirsko gvano kopičilo na mehanizmu avtomatičnega zvonjenja. Male podkovnjake smo našli na podstrehi v primerljivem številu kot v predhodnih letih.

Za zmanjšanje onesnaženja zvonika smo svetovali zaprtje obeh lin na zvoniku in zaprtje prehoda med zvonikom in podstreho s fino mrežo, pri čemer se mora nujno pustiti odprti okrogli lini na podstrehi. Ultrazvočni odganjevalec je skrbnik cerkve ugasnil že med pregledom.

3.1.4.3 Svetovanje za zmanjšanje onesnaženja ladje cerkve sv. Neže v Brezju pri Tržiču

Ob pregledu 24. junija so skrbniki stavbe ponovno potožili nad dejstvom, da preko veznega stropa med zvonikom in ladjo cerkve netopirsko gvano pada v samo ladjo. Že lani so izvajalci z dodatnimi strešniki prekrili najbolj očitne luknje, vendar gvano očitno pada tudi med ožjimi režami v lesenem stropu. Svetujemo, da se izvede čistilna akcija in položi plastična ponjava, ki bo preprečevala nadaljnjo onesnaževanja notranjosti cerkve.

3.1.4.4 Svetovanje za zmanjšanje onesnaženja s strani golobov zvonika cerkve sv. Jakoba v Blatni Brezovici

Prisotnost golobov je bil glavni dejavnik uničenja mnogih stavbnih kottišč netopirjev na splošno, še posebno pa je bilo to izraženo na Ljubljanskem barju in v njegovi okolici (Presetnik in sod. 2012, 2014). Zato so bili izvedeni številni ohranitveni ukrepi, ki naj bi golobom preprečili vstop v stavbe, hkrati pa dopuščali nemotene prelete netopirjem (2014). V nekaterih primerih se je na odprtine celo preventivno namestilo bodice proti pristajanju golobov. Tak primer je bil v cerkvi sv. Jakoba v Blatni Brezovici, kjer so bile bodice nameščene že leta 2013. Ob letošnjem pregledu (16. junij) smo v zvoniku našli vsaj 5 kadavrov in enega živega goloba. Ti so v notranjost prihajali že lani, ker so bili v linah zvonika zasidrani zidarski odri med obnovo fasade in so bile zato odmaknjene bodice. Ob letošnjem pregledu so bile bodice še vedno odmaknjene oz. nepravilno pritrjene na obeh zgornjih linah zvonika pod zvoniščem. Svetujemo, da se bodice ustrezno namestijo, saj so učinkovito preprečevale vstop golobom v letu 2014.

3.1.4.5 Svetovanje za zmanjšanje onesnaženja s strani golobov podstrešja cerkve sv. Lenarta na Stari Vrhnik

Tudi v tej cerkvi so se naselili golobi (domnevno letos, lani jih še ni bilo), ki verjetno za vstop uporabljajo kvadratno odprtino v strehi nad zvoniščem. Našli smo vsaj en par, ki je gnezdil nad zvonovi. Golobje gvano povzroča nejevoljo med skrbniki, zato smo ključarki svetovali, da se zapre odprtina v strehi zvonika ter da se na okrogle odprtine na podstrešju namesti bodice proti pristajanju golobov in če bo potrebno še prečne vodoravne letve v razmiku 10–15 centimetrov.

3.1.4.6 Nasveti glede določitev vrst netopirjev v Ajdovski jami pri Nemški vasi

V tem letu je po predlogu Presetnika (2009) potekalo podrobnejše spremljanje prisotnosti netopirjev v Ajdovski jami. Večino raziskovanja so izvedli člani Zavoda Svibna v sodelovanju z delavci ZRSVN OE Novo mesto in občasno ostalimi raziskovalci. V okviru tega smo določevali vrste in ocenjevali število prisotnih netopirjev na posnetih fotografijah. Rezultati bodo predstavljeni v enem od prihodnjih poročil.

4. UGOTOVITVE O STANJU HABITATOV NETOPIRJEV

4.1 Pregled uničenih ali okrnjenih zatočišč netopirjev

V letu 2016 smo na novo zabeležili dve uničeni kotišči, eno domnevno uničeno kotišče (vse v območjih Natura 2000), štiri različno okrnjena kotišča (eno v območju Natura 2000), za enega pa menimo, da zaradi propadanja stavbe ni več primerno za kotišče netopirjev (v območju Natura 2000). Stanje ohranjenosti habitata se je tako poslabšalo za približno 6 % od vseh letos pregledanih oz. obravnavanih kotišč. Pri tem velja opozoriti, da se je stanje poslabšalo celo na mestu, kjer so bili v preteklosti že izvedeni ohranitveni ukrepi in številne, skoraj letne, komunikacije z upravljalci stavbe (cerkev sv. Peter in Pavel v Brestanici). Pri treh stavbnih kotiščih posebno opozarjamo na možne bodoče naravovarstvene probleme zaradi onesnaževanja z gvanom netopirjev ali golobom in svetujemo ustrezne ukrepe. Izboljšanje stanja kotišč je bilo zabeleženo na več mestih, kjer so bili v preteklih letih izvedeni ohranitveni ukrepi, vendar je na teh kotiščih praviloma prisotno manjše število netopirjev, kot pred uničenjem oz. okrnjenjem. Mnogo uničenih ali okrnjenih kotišč, o katerih smo poročali v preteklih letih, pa se sploh še ni začelo obnavljati. Letos je bil zabeležen tudi direkten pobjo netopirjev v kotišču, kar se je v preteklosti verjetno večkrat že zgodilo, vendar do sedaj ni bilo nikoli zabeleženo.

Vsa kotišča s poslabšanim ohranitvenim stanjem so vključena v tabelo 11, kjer je podan tudi kratek pregled izvedenih ohranitvenih ukrepov, tako celokupnih, kot izpeljanih v tem obdobju poročanja (do začetka novembra 2016). Iz seznama so izvzeta vsa tista kotišča, kjer so Presetnik in sodelavci (2012, 2014, 2015) zaključili, da je kotišče ustrezno ohranjeno (ocena »g«).

V zadnjih sedmih letih, glede na poročila monitoringa netopirjev, je bilo vsako leto v povprečju 10,3 % pregledanih zatočišč poletnega spremljanja stanja na novo v poslabšanem stanju ohranjenosti (tabela 12). Te številke vključujejo tako popolnoma uničena ali delno okrnjena kotišča kot tudi kotišča, ki propadajo zaradi starosti stavb.

Tabela 11: Število in odstotek na novo ugotovljenih poslabšanj ohranitvenega stanja poletnih kotišč monitoringa netopirjev v letih med 2010 in 2016.

Leto	Št. obravnavanih mest poletnega spremljanja stanja	Št. (%) na novo uničenih kotišč	Št. (%) na novo okrnjenih kotišč	% kotišč s poslabšanim ohranitvenim statusom
2010	113	11 (9,7 %)	9 (8,0 %)	17,7 %
2011	146	5 (3,4 %)	1 (0,7 %)	4,1 %
2012	122	1 (0,8 %)	6 (4,9 %)	7,4 %
2013	60	3 (5,0 %)	3 (5,0 %)	10,0 %
2014	164	6 (3,7 %)	10 (6,1 %)	11,0 %
2015	176	11 (6,3 %)	7 (4,0 %)	11,9 %
2016	124	3 (2,4 %)	4 (3,2 %)	5,6 %

Tabela 12: Izbrana uničena ali okrnjena ketišča netopirjev (obdobje 2006–2016) ali ketišča, kjer obstaja možnost uničenja oz. okrnjenja in napredek pri odpravljanju problemov do novembra 2016.

Rdeče obarvane celice pomenijo, da je ketišče uničeno oz. da netopirji v ketišču niso več prisotni, svetlo rdeče, da je ketišče okrnjeno ali da netopirjev v njem ni toliko kot pred okrnjenjem, zelene celice označujejo izboljšanje stanja od zadnjega poročila, kar pa ne pomeni vedno, da je stanje habitata oz. populacije tam živečih netopirjev sedaj ugodno. Nepobarvane celice pomenijo, da obstaja možnost okrnjenja ketišča.

Ohranitveni ukrepi:

- a) pogovor z upravljalcem oz. lastnikom, ki so ga opravili popisovalci v okviru monitoringa;
- b) ZRSVN je vzpostavil kontakt z upravljalcem;
- c) narejen je načrt izvedbe ohranitvenih ukrepov, ki je bil predstavljen oz. usklajen z upravljalcem stavbe;
- č) izvedeni ohranitveni ukrepi: »-« nepravilno ali nepopolno izvedeni ukrepi; »+« dobro izvedeni ukrepi;
- d) izvedeni dodatni ohranitveni ukrepi;
- e) monitoring stanja po vsaki končani fazi izvedbe obnove oz. izvedbi ohranitvenih ukrepov;
- f) svetovani dodatni ohranitveni ukrepi;
- g) zatočišče je trenutno primerno ohranjeno in s tem poročilom zaključujemo poročanje o njem;

S krepko pisavo so označeni ukrepi v zadnjem obdobju poročanja. Ohranitveni ukrep v oklepaju pomeni, da avtorji poročila nismo dobili natančnih informacij o napredku. Ukrepi se lahko ponavljajo, glede na nove probleme. Kolikor je bilo mogoče smo napredek preverili pri delavcih ZRSVN med 24. in 28. oktobrom 2016.

Št. pop. protok.	Mesto spremljanja stanja	Problem	Leto prvega opozorila	Pristojna OE ZRSVN	Ohranitveni ukrepi
35952	Cerkev sveti Jakob, Dol pri Hrastniku	možnost uničenja	2009	CE	a, b, c, -č, e, b, f
35960	Cerkev Marija vnebovzeta, Marija Reka	okrnjeno ketišče	2010	CE	a, b, e
46984	Cerkev sveti Ilija, Dramlje	uničeno ketišče	2010	CE	a
46985	Cerkev Marije v nebesa vzete, Marija Dobje	uničeno ketišče	2010	CE	a, b
35956	Cerkev sveto Marijino Ime, Partizanski vrh/Sv. Planina	uničeno ketišče	2010/11	CE	a, b, c, -č, e, f
40078	Cerkev sveti Nikolaj, Šmiklavž	okrnjeno ketišče	2011	CE	a
36794	Cerkev sveti Jakob, Topolsica	delno okrnjeno ketišče	2012	CE	a, b, c, e, f
47426	Cerkev sveti Anton, Skorno pri Šoštanju	delno okrnjeno ketišče	2012	CE	a
33777	Cerkev sveti Vid, Hudinja	okrnjeno ketišče (Natura 2000)	2013	CE	a
33830	Cerkev sveta Neža, Brinjeva Gora	uničeno zatočišče	2013	CE	a, b, c, (č)
36546	Cerkev sveti Urh, Slančji vrh	uničeno ketišče	2014	CE	a, b, c, (č)
36382	Cerkev Device Marije na Pesku, Slake	uničeno ketišče	2015	CE	a, b, c, č
42624	Cerkev sveti Martin, Kal pri Krmelju	okrnjeno ketišče	2015	CE	a, b, c
31977	Cerkev sveti Ožbolt, Volčji potok	uničeno ketišče	2010	KR	a, b, c, č, e
36702	Cerkev sveta Ana, Gozd	uničeno ketišče	2010	KR	a, b, c, (1/2)+č, e, f
36860	Osnovna šola F. Prešerna Naklo - podružnica Podbrezje, Podbrezje 120	uničeno ketišče	2010	KR	b, c, -č, e, f
30969	Cerkev sveti Vid, Spodnje Duplje	delno okrnjeno ketišče	2012	KR	a, b, c, č
27244	Cerkev sveti Štefan, Zgornje Koseze	okrnjeno ketišče (Natura 2000)	2014	KR	a, b, c
27250	Cerkev sveti Jernej, Peče	okrnjeno ketišče (Natura 2000)	2014	KR	a, b, c
27493	Cerkev sveti Klemen, Rodine	uničeno ketišče (Natura 2000)	2014	KR	a, b, c, č, e
27495	Cerkev sveta Marija, Breznica	okrnjeno ketišče (Natura 2000)	2014	KR	a, b, c, č, e, g
27514	Cerkev sveti Andrej, Mošnje	uničeno ketišče	2015	KR	-
33585	Cerkev sveti Egidij, Srednja Bela	uničeno ketišče	2015	KR	-
27305	Cerkev sveti Peter, Dvor pri Polhovem Gradcu	uničeno ketišče (Natura 2000)	2006	LJ	a, b, c, -č, e
27306	Cerkev sveti Trije Kralji, Briše pri Polhovem Gradcu	uničeno ketišče (Natura 2000)	2007	LJ	a, b, c, e
27348	Cerkev sveti Kozma in Damjan, Krka	uničeno ketišče (Natura 2000)	2007, 2009	LJ	a, b, c, č, e, f, c, č

Št. pop. protok.	Mesto spremljanja stanja	Problem	Leto prvega opozorila	Pristojna OE ZRSVN	Ohranitveni ukrepi
33490	Cerkev sveti Urh, Kremenica	ohranjeno / delno okrnjeno kotišče (Natura 2000)	2007	LJ	a, b, c, f, e
25973	Cerkev sveti Janez Krstnik, Gorenja vas	okrnjeno kotišče (Natura 2000)	2010	LJ	a, b, c, č, e, f, c, č
33372	Cerkev sveti Peter, Selca	uničeno kotišče (Natura 2000)	2010	LJ	a, b, c, -č, d, e, f, e
34033	Cerkev sveti Lovrenc, Žalna	okrnjeno kotišče	2011	LJ	a, b, c, č, e, f
31802	Cerkev sveti Andrej, Andrej nad Zmincem	okrnjeno kotišče in velika možnost uničenja	2012	LJ	(a), b
33729	Cerkev sveti Mohor, Moravče pri Gabrovki	uničeno kotišče	2013	LJ	a
27350	Cerkev sveta Agata, Dolsko	ohranjeno kotišče	2014	LJ	a, b, c, č, e, g
27530	Cerkev sveti Lenart, Mala Ligojna	uničeno kotišče (Natura 2000)	2014	LJ	a, b, c, -č, e
33495	Cerkev sveta Lucija, Kal	okrnjeno kotišče	2014	LJ	b, c, č
34035	Cerkev sveti Janez Krstnik, Oslica	uničeno kotišče	2014	LJ	a, b, c, č
36252	Cerkev sveti Lambert, Šentlambert	okrnjeno kotišče	2014	LJ	a
36296	Cerkev sveti Štefan, Sušica	okrnjeno kotišče	2014	LJ	b, c, č
36346	Cerkev sveta Ana, Leskovec	okrnjeno kotišče (Natura 2000)	2014	LJ	a, b, c, e, č
27546	Cerkev Lurske Matere božje, Polšnik	okrnjeno kotišče (Natura 2000)	2015	LJ	-
34036	Cerkev sveta Marija Magdalena, Kriška vas	okrnjeno kotišče	2015	LJ	a, č, f
36409	Cerkev sveti Janez Nepomuk, Nova Oselica	uničeno kotišče	2015	LJ	a, b, c, č
36935	Cerkev Marijinega vnebovzetja, Zali log	uničeno kotišče	2015	LJ	a, b
36936	Cerkev sveta Marija Devica Lavretanska, Suša	uničeno kotišče (Natura 2000)	2015	LJ	a, b
62842	Graščina Pri Gradu	možnost uničenja (Natura 2000)	2015	LJ	-
23653	Cerkev sveti Andrej, Makole	uničeno kotišče	2007	MB	a
23481	Cerkev sveti Martin, Kobilje	uničeno kotišče (Natura 2000)	2008	MB	a, b, c, -č, e, d, c, d, e
33613	Cerkev sveta Marjeta, Gorišnica	uničeno kotišče	2008	MB	a, b
23685	Cerkev sveti Mohor in Fortunat, Turški vrh	možnost uničenja	2010	MB	a, b, c, f, e, č
12904	Jama: Belojača (JK2204)	možnost okrnjenja (Natura 2000)	2014	MB	a, e
23638	Cerkev sveti Lovrenc, Juršinci	možnost uničenja	2014	MB	a
23663	Cerkev sveta Družina, Sela	uničeno kotišče	2014	MB	a
36491	Cerkev sveti Ladislav, Beltinci	možnost uničenja	2014	MB	a
36513	Cerkev Marijinega vnebovzetja, Apače	možnost uničenja	2014	MB	a, e
27181	Cerkev Marijinega vnebovzetja, Cirkovce	domnevno uničeno kotišče	2015	MB	-
33907	Cerkev sveta Ana, Grahovo ob Bači	uničeno kotišče	2011	NG	a, b, c, e
24069	Cerkev sveti Anton Puščavnik, Škrbina	domnevno uničeno kotišče	2012	NG	a
36460	Hiša Kodreti 9	uničeno kotišče	2014	NG	a
36857	Osnovna šola Erzelj	uničeno kotišče	2014	NG	a
18050	Cerkev sveti Andrej, Goče	možnost uničenja	2015	NG	a
23512	Cerkev Device Marije vnebovzete, Spodnja Idrija	uničeno kotišče	2015	NG	a
33903	Cerkev sveti Janez Krstnik (Ivan), Šebrelje	možnost uničenja	2015	NG	a, c, e, č, f
47194	Cerkev sveti Duh, Libušnje	možnost uničenja	2015	NG	a
12819	Škocjanske jame	okrnjeno prezimovališče	2015	NG	a, b, c, č, e, g
23462	Cerkev sveti Janez Evangelist, Dobljče	uničeno kotišče (Natura 2000)	2007	NM	a, b, c, č, d, e, f

Št. pop. protok.	Mesto spremljanja stanja	Problem	Leto prvega opozorila	Pristojna OE ZRSVN	Ohranitveni ukrepi
23627	Cerkev sveti Ožbolt, Dragovanja vas	uničeno ketišče	2007	NM	a, b, c, č, e, f, č, e
27160	Cerkvi sveti Peter in Pavel, Brestanica	uničeno ketišče (Natura 2000)	2014	NM	a, b, c, e, g, a
36278	Cerkev sveti Jožef, Dolnji Suhor	okrnjeno ketišče (Natura 2000)	2007	NM	a, b, c, č, e, a, č, e
23588	Čerkev Marijinega vnebovzetja, Črmošnjice	uničeno ketišče	2010	NM	a, b, c, č, e, f
24006	Cerkev sveti Nikolaj, Podturn pri Dolenjskih Toplicah	okrnjeno ketišče (Natura 2000)	2011	NM	a, b, c, č, e
36535	Cerkev Marije vnebovzete, Sveti Vrh	okrnjeno ketišče	2012	NM	a, b, c, č, e
27561	Cerkev sveti Erazem, Soteska	okrnjeno ketišče (Natura 2000)	2013	NM	a, b, c, č, e
14270	Jama: Jama pod gradom Luknja (JK0575)	okrnjeno ketišče (Natura 2000)	2015	NM	-
25287	Hiša Mestni trg 27, Metlika	okrnjeno ketišče (Natura 2000)	2015	NM	a, c
33658	Cerkev sveta Uršula, Golobinjek	okrnjeno ketišče	2015	NM	a, -č, f
33670	Cerkev Matere Božje, Dobrava	uničeno ketišče	2015	NM	a
33936	Cerkev Presveta Trojica, Potov vrh	uničeno ketišče	2015	NM	a, c
66481	Cerkev sveti Križ, Vinica	okrnjeno ketišče	2016	NM	b, c
23743	Stara hiša nasproti hiše Sveti Peter 86	možnost uničenja	2015	PI	-

5. VIRI IN LITERATURA

- Hudoklin, A., 2016. Iz prakse varstva zatočišč netopirjev. N-vestnik, Glasilo Zavoda RS za varstvo narave 13(1): 11.
- Kryštufek, B., P. Presetnik & A. Šalamun, 2003. Strokovne osnove za vzpostavljanje omrežja Natura 2000: Netopirji (Chiroptera). Končno poročilo. Prirodoslovni muzej Slovenije, Ljubljana. 322 str., digitalne priloge. [Naročnik: MOPE, ARSO, Ljubljana.]
- Presetnik, P., 2009. Predlog načrta raziskav južnih podkovnjakov (*Rhinolophus euryale*) v Ajdovski jami pri Nemški vasi. V: Presetnik, P., M. Podgorelec, T. Miklavčič, 2009. Monitoring populacij izbranih ciljnih vrst netopirjev 2008-2009 (Tretje delno poročilo). Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 57 str.; digitalne priloge. [Naročnik: Ministrstvo za okolje in prostor, Ljubljana.]
- Presetnik, P., M. Podgorelec, V. Grobelnik & A. Šalamun, 2007. Monitoring populacij izbranih ciljnih vrst netopirjev. Zaključno poročilo. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 252 str. [Naročnik: Ministrstvo za okolje in prostor, Ljubljana.]
- Presetnik, P., M. Zgajmajster, M. Podgorelec, 2008. Monitoring populacij izbranih ciljnih vrst netopirjev 2008–2009. Prvo delno poročilo. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 32 str.; digitalne priloge. [Naročnik: Ministrstvo za okolje in prostor, Ljubljana.]
- Presetnik, P., K. Koselj, M. Zgajmajster, N. Zupančič, K. Jazbec, U. Žibrat, A. Petrinjak & A. Hudoklin, 2009a. Atlas netopirjev (Chiroptera) Slovenije [Atlas of bats (Chiroptera) of Slovenia]. Atlas faunae et florae Sloveniae 2. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 152 str.
- Presetnik, P., M. Podgorelec & T. Miklavčič, 2009b. Monitoring populacij izbranih ciljnih vrst netopirjev 2008–2009. Tretje delno poročilo. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 57 str., digitalne priloge. [Naročnik: Ministrstvo za okolje in prostor, Ljubljana.]
- Presetnik, P., M. Podgorelec & A. Šalamun, 2009c. Monitoring populacij izbranih ciljnih vrst netopirjev 2008–2009. Četrto delno poročilo. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 61 str., digitalne priloge. [Naročnik: Ministrstvo za okolje in prostor, Ljubljana.]
- Presetnik, P., M. Podgorelec, V. Grobelnik, A. Šalamun, 2009č. Monitoring populacij izbranih ciljnih vrst netopirjev 2008–2009. Zaključno poročilo. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 121 str., digitalne priloge. [Naročnik: Ministrstvo za okolje in prostor, Ljubljana.]
- Presetnik, P., M. Podgorelec, D. Stanković & A. Šalamun, 2010. Monitoring populacij izbranih ciljnih vrst netopirjev 2010–2011. Prvo delno poročilo. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 69 str., digitalne priloge. [Naročnik: Ministrstvo za okolje in prostor, Ljubljana.]
- Presetnik, P., M. Podgorelec, V. Grobelnik & A. Šalamun, 2011. Monitoring populacij izbranih ciljnih vrst netopirjev v letih 2010 in 2011. Končno poročilo. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 282 str. [Naročnik: Ministrstvo za okolje in prostor, Ljubljana.]
- Presetnik, P., T. Knapič, M. Podgorelec & A. Šalamun, 2012. Monitoring populacij izbranih ciljnih vrst netopirjev 2012. Končno poročilo. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 261 str., digitalne priloge. [Naročnik: Ministrstvo za kmetijstvo in okolje, Ljubljana.]
- Presetnik, P., M. Podgorelec & A. Šalamun, 2013. Odkup in obdelava podatkov monitoringa populacij izbranih ciljnih vrst netopirjev za leto 2013. Končno poročilo. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 110 str., digitalne priloge. [Naročnik: Ministrstvo za kmetijstvo in okolje, Ljubljana.]
- Presetnik, P., M. Podgorelec, T. Knapič & A. Šalamun, 2014. Monitoring populacij izbranih ciljnih vrst netopirjev v letih 2014 in 2015. Prvo delno poročilo. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 87 str., digitalne priloge. [Ministrstvo za okolje in prostor, Ljubljana.]
- Presetnik, P., T. Knapič, M. Podgorelec & A. Šalamun, 2015. Monitoring populacij izbranih ciljnih vrst netopirjev v letih 2014 in 2015. Drugo delno poročilo. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 38 str., digitalne priloge. [Naročnik: Ministrstvo za okolje in prostor, Ljubljana.]

PUN 2015. Programa upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2015 – 2020. Priloga 6.1 Cilji in ukrepi. Republika Slovenija, Vlada Republike Slovenije.

6. PRILOGE

Priloga 1: Podatkovna zbirka

Na priloženem CD-ju sta:

- podatkovna zbirka: Monitoring_netopirjev_16-17_dp1.mdb in
- sloj vseh v okviru projekta pregledanih mest: Monitoring_netopirjev_mesta_16-17_1dp.shp

Priloga 2: Kopije popisnih protokolov oz. popisnih listov

Izpolnjeni popisni protokoli/listi so skenirani in jih prilagamo na CD-ju.